

PARLAMENT DE CATALUNYA

Presidència
de l'honorable senyor Joan Casanovas

DIARI DE SESSIONS

Sessió del dia 15 de maig del 1936

SUMARI

A dos quarts de sis i cinc minuts de la tarda s'obre la sessió, sota la presidència de l'honorable senyor Joan Casanovas.

És llegida i aprovada l'acta de la sessió anterior.

Ordre del dia:

Precs i preguntes.

Prec del senyor Rovira i Roure a l'honorable senyor Conseller de Governació interessant l'aportació d'unes dades per a la explicació de la interpellació que li té anunciada.

Lectura d'una Proposició de Llei relativa a rescat o readquisició de béns comunals. Parlament del senyor Casademunt, primer firmant de la Proposició, defensant-la. Intervenció de l'honorable senyor Conseller de Governació. La Proposició és presa en consideració, i passa a la Comissió corresponent.

Continuació de la discussió del Dictamen de la Comissió referent al Projecte de Llei sobre il·legimitat dels acords de les Autoritats i Organismes de nomenament governatiu que regiren la vida municipal catalana durant el període comprès entre el 6 d'octubre del 1934 i el 19 de febrer darrer.

Resposta del senyor Arnau, per la Comissió, a la defensa que féu el senyor Fronjosà, en la sessió anterior, d'un Vot particular de la Minoria d'Unió Socialista a l'art. 1.º del Dictamen.

Intervencions dels senyors Duran i Ventosa, Ruiz i Ponseti, i Fronjosà.

Resposta de l'honorable senyor Conseller de Governació. Rectificació del senyor Duran i Ventosa.

Resposta del senyor Arnau per la Comissió, tot proposant una nova redacció de l'article. En votació ordinària, i amb els vots a favor de la Minoria d'Unió Socialista, és rebutjat el vot particular d'aquesta Minoria.

A continuació, en votació ordinària i amb el vots en contra de la Minoria de Lliga Catalana, és aprovat l'art. 1.º del Dictamen en la nova redacció proposada per la Comissió.

Se suspèn el debat.

Lectura d'un dictamen de la Comissió de Justícia i Dret sobre el Projecte de Llei referent a la Successió intestada.

Ordre del dia per a la sessió del dimarts.

S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit i cinc minuts de la vetlla.

S'obre la sessió a dos quarts de sis i cinc minuts de la tarda, sota la Presidència de l'honorable senyor Joan Casanovas.

És llegida i aprovada l'acta de la sessió anterior.

ORDRE DEL DIA

Precs i preguntes

Interessant l'aportació d'unes dades

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Rovira i Roure.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Senyors Diputats: El motiu de demanar la paraula és solament per a sol·licitar del senyor Conseller de Governació — que encara que no estigui present en aquest moment, interesso de la Mesa que li trameti el prec oportú — que s'aportin unes dades que m'interessen per a la interpellació que ahir vaig anunciar en el moment que s'estava celebrant la sessió i que després per carta vaig reiterar a la Presidència. A l'objecte de la interpellació m'interessa que se m'aporti una relació d'aquells Ajuntaments de Catalunya que no estiguin constituïts segons el resultat de les eleccions del 14 de gener del 1934, expressant el motiu pel qual no estan constituïts aquells Ajuntaments en la forma esmentada, és a dir, segons el resultat d'aquelles eleccions. I, segon, una relació de totes aquelles inspeccions que hagin estat ordenades pel senyor Conseller de Governació i pels Comissaris des del 16 de febrer d'enguany fins a la data, expressant els dies en què s'hagin anat a fer aquestes inspeccions. Res més.

El Sr. PRESIDENT: La Mesa trametrà el prec del senyor Rovira i Roure al Conseller corresponent.

(Entra a la Cambra l'honorable senyor Conseller de Governació.)

Lectura d'una Proposició de Llei relativa a rescat o readquisició de béns comunals

El Sr. PRESIDENT: Es donarà lectura a una autorització de la Comissió Permanent de Justícia i Dret.

(Un senyor Secretari llegeix:

«Reunida la Comissió Permanent de Justícia i Dret sota la Presidència del senyor Josep Andreu i Abelló, per tal de procedir a estudiar la Proposició de Llei relativa a rescat o readquisició de béns comunals, lliurada a la Mesa, amb data d'ahir, i signada pels senyors Casademunt, Riera, Farreras i Duran, Cerezo, Irla, Fàbrega, Bancells, Rovira i Virgili, Dot, Sauret, Soler Pla, i Galés, acordà, de conformitat amb l'art. 71 del Reglament Interior, autoritzar-ne la lectura.

Palau del Parlament, 15 de maig del 1936. — El President, Josep Andreu i Abelló. — El Secretari, Carles Gerhard.»

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Casademunt.

El Sr. CASADEMUNT: Senyors Diputats:

És potser una cosa interessantíssima la que acaba de plantejar-se a la Cambra. Jo en adreçar-me a la Cambra, per a demanar que es prengui en consideració aquesta Proposició de Llei, per tal que passi a la Comissió corresponent i sigui estudiada, m'hi ha mogut el coneixement que de temps tinc del conflicte greu plantejat en molts llocs de la nostra terra. A la nostra terra, en temps molt llunyà, els pobles rurals posseïen una gran quantitat de terres, o bé servituds de llenya, o bé servituds de pasturatges, que eren l'element de la seva vida. Aquests pobles necessiten aquests elements per tal d'arribar que la seva vida sigui una vida normal. Sense això, aquests pobles estan a la suma misèria. És un cas que no es planteja precisament avui. És un cas que fa molts anys ve plantejat. És un cas que els reis d'Aragó varen haver de resoldre. No és d'avui el problema, és un problema antic i molt vell, és un problema que s'estén per totes les muntanyes; no és un problema de comarques ni de comarquetes; és un problema de totes les muntanyes de Catalunya. És senzillament quelcom que si no fos creat, s'hauria de crear. És quelcom que si els pobles no tenen, se'ls hauria de donar. Els pobles el tenien i l'han perdut; pobles que encara ho tenen i que cal que se'ls hi reguli. Els pobles que ho tenien i ho han perdut, per què ho han perdut? I com ho han perdut, senyors Diputats? Es dirà: és fàcil perdre una joia qualsevulla; és fàcil perdre una petita propietat; però el que és difícil és que es perdi tota una muntanya. El que és difícil és que, en un moment determinat, un poble que tenia una o unes muntanyes, les perdés sense saber com s'han perdut. Doncs bé, senyors Diputats, en la nostra terra s'ha donat la paradoxa que una muntanya s'ha perdut, com es perd un objecte qualsevol; s'ha perdut un empriu igual que es perd una maleta. Com s'ha perdut? De quina manera s'ha perdut? Cal fer-ne història, i jo, per a il·lustració de la Cambra i de la Comissió, tinc una sèrie de documents que puc posar-los en el moment que convingui — naturalment, les còpies — a la disposició de la Comissió. Jo crec que la Comissió i el senyor Conseller de Governació m'hi ajudaran. Crec, també, que l'honorable senyor Conseller d'Economia, amb una enquesta oberta, il·lustrarà la Comissió i il·lustrarà la Cambra; una enquesta que l'honora, perquè vol contribuir a la solució d'un problema greu. Em fa l'efecte que els honorables senyors Consellers i tot el Govern il·lustraran la Comissió i la Cambra, per tal d'arribar a una Llei justa; perquè, senyors Diputats, no es tracta d'una cosa parcial, sinó d'una restitució molt justa.

En el Projecte de Llei que modestament hem elaborat fem constar la manera com es poden retornar aquests béns. Com? De diverses maneres, segons la manera com s'hagin perdut; de diverses maneres, per tal de no perjudicar, per tal de no qualificar senzillament de lladre el qui no ho és. Ah!, però, qualificant de lladre al qui ha robat; perquè es dona la paradoxa que els béns comunals, senzillament i netament — la paraula és dura, però s'ha de dir —, s'han robat en gran part.

Com deia abans, eren els reis d'Aragó els qui

consideraren que les muntanyes de la vella Catalunya s'anaven despoblant; que consideraren que la gent de les muntanyes de Catalunya, la vida de la qual era crua, ja pel clima, ja per la situació, ja també per les males comunicacions, la gent de la vella Catalunya anava emigrant a la Catalunya nova i baixava cap a les terres del Penedès, cap a les terres planes, i despoblava aquelles muntanyes; els reis d'Aragó, donant-se compte d'això, varen concedir els drets de pastura i herbatge, varen concedir els emprius i varen concedir drets comunals. En un d'aquests documents, fins arriben a dir «a tots els veïns de les parròquies de la Vall de Ribes». En dir a tots els veïns de les parròquies de la Vall de Ribes es referien a tota una contrada un bon xic important, perquè la vall de Ribes no és pas petita. Però ara, a la Vall de Ribes, queden com a record alguns pobles que efectivament tenen béns comunals. Ah!, però tenen també alguns pobles que han quedat completament expoliats d'aquests béns comunals. Cada dia acudeixen a un Tribunal o altre, Advocats, Procuradors, representants d'Ajuntaments i representants de propietaris; veiem com cada dia unes caixes municipals s'exhaureixen darrera plets. Els Municipis de les muntanyes de Catalunya es veuen amb les caixes exhaurides gràcies a la continuació d'aquests plets que els acaben tots els cabals.

És que no hem de posar remei a tot això? A les nostres muntanyes, entre els pastors, cada dia hi ha baralles per la discussió de en quina forma han d'aprofitar els comunals. En els pobles de muntanya, cada dia els veïns tenen discussions per veure com han d'aprofitar la llenya. Cal armonitzar-ho, cal regular-ho. No n'hi ha prou en retornar els béns, no n'hi ha prou en fer justícia; a més, cal regular tot això, cal normalitzar aquesta vida.

Per això, jo i els meus companys modestament hem elaborat aquest Projecte, que posem a la consideració de la Cambra. S'han perdut comunals i se'n estan perdent avui. Fa temps, una sentència d'un Tribunal acaba de prendre una gran extensió de comunals del poble de Queralbs; en aquesta Cambra jo ja n'he parlat alguna vegada. Núria, la Vall de Núria, la formosa Vall de Núria, que podria ésser un parc nacional, no en podem disposar. Catalunya es veu privada de la Vall de Núria per un fet ben estrany; per «Real Decreto» de fa molts anys, la monarquia cedia graciosament els terrenys comunals de la Vall de Núria, propietat del poble de Queralbs, els cedia al Bisbe de la Seu. El poble de Queralbs en va protestar, naturalment; però era un temps en què el protestar era inútil. Va venir la República, la República es va donar compte perfecta de la situació aquella, de la legalització d'un robatori; car era senzillament legalitzar un robatori el que el Bisbe de la Seu se n'apoderés.

(Entren a la Cambra els honorables senyor President de la Generalitat de Catalunya i senyors Consellers de Finances i d'Obres Públiques i Assistència Social i Sanitària.)

Hom li havia cedit les terres amb la condició que faria la seva replantació. Ni s'ha fet la replantació, ni s'han fet camins, ni tot el que es proposava. En canvi, el Bisbe de la Seu, no sola-

ment s'apoderava dels comunals, sinó que s'apoderava també de tots els edificis de Núria, molts d'ells fets per prestació personal del poble de Queralbs. Eren els veïns de Queralbs qui posaven pedra sobre pedra; eren els veïns de Queralbs, qui hi posaven les seves energies, i un bon dia, un «Ministro de Fomento» ho lliurava tot al Bisbe de la Seu. La República se'n dona compte, repara aquesta injustícia, retorna aquests béns a Queralbs, i diu: «Aquí ho tens». El poble de Queralbs, gent ben humil per cert, però entusiasmada, anava a realitzar un projecte per tal de convertir allò en un parc esplèndid, en pista de neu, en un centre d'esports. No ha estat possible. Vingué un 6 d'octubre en el qual canviaren les coses. No trigà gaire la rectificació: al desembre, una sentència de Tribunal desfeia la justícia que havia fet un Ministre de la República, i tornava a revalidar la injustícia que havia fet un «Ministro de Fomento» de la monarquia. Aquesta és la tragèdia.

Una altra tragèdia. Venien els carlins. Els carlins demanaven diners — això ja ho sabem — a mà armada, exigien que se'ls pagués en or uns impostos. Hi havia uns propietaris que tenien aquests diners i feien la següent condició: «Us deixarem aquests diners; ah!, però a canvi d'aquests diners, vosaltres ens deixareu com a penyora els comunals». I deixaven els comunals com a penyora a aquells propietaris, i aquests prou s'espavilaven per a convertir-se en Alcaldes, en Secretaris d'aquells pobles, i no es retornaven mai més la moneda ni els comunals.

Ha vingut ara, en temps de la República, un poble i ha dit al propietari: «Aquesta immensa muntanya que tens tu, que tu l'aprofites des de tants anys, no és teva. Aquesta muntanya és del poble de Queralbs. Ara, és veritat que tu has deixat unes pessetes» — eren 1,700 ptes. or —. El propietari respon: «Sí; però com que he fet algunes reformes — no compta el temps que n'ha gaudit, no compta el temps que ell ha tallat el bosc, no compta el temps que ell ha arrendat les herbes — m'heu de donar 75,000 ptes. or. Val això ara. Abans valia les 17,000 ptes., però ara val 75,000 ptes.»

Aquest problema s'ha donat, no en un poble; s'ha donat en diversos pobles, s'ha donat a Bruquera i a Queralbs.

I una altra cosa pitjor. Un propietari tenia un trosset de terra a la vora de comunals; no sé com l'havia adquirit, però la tenia, i no costava gaire. Com que ell era de l'Ajuntament, com que ell *mangonejava* a l'Ajuntament, com que ell *caciquejava* a l'Ajuntament, anava avançant les fites de la manera que li semblava. I un bon dia, quan va venir la República i la gent jove s'apoderava de l'Ajuntament i volia reparar la injustícia recuperant els comunals, es donaven compte que havien sortit uns senyors que s'havien apoderat dels comunals d'aquell poble i que deien que allò era seu. Justícia que s'ha de reparar; no pot ésser que perquè sí o perquè no, s'hagin apoderat d'aquests béns comunals. Justícia que jo crec que el Parlament se'n dona compte perfecte, no solament la gent d'esquerra, sinó que crec que en els bancs d'aquí davant hi ha senyors Diputats que co-

neixen prou bé aquest problema. Jo, des d'ara, els demano la seva col·laboració perquè vulguin reparar aquesta injustícia, i, per tant, que siguin ells també els que prenguin en consideració aquesta Proposició de Llei i que també ens ajudin a reparar aquesta injustícia. Perquè jo sé de Diputats, de companys d'aquesta Cambra, que seuen en els bancs d'aquí al davant (*es refereix als escons de Lliga Catalana*), que han hagut d'intervenir en plets d'aquests, i que, per tant, coneixen aquesta injustícia. Crec que ells en ajudaran a reparar-la.

El Sr. ROVIRA I ROURE: És més; inclús fa pocs dies hi hagué una usurpació per part de diversos veïns al poble de Vallfogona de Balaguer.

El Sr. CASADEMUNT: Com sigui; jo m'alegraré que les VV. SS. vegin la injustícia i vulguin ajudar-nos a reparar-la.

Però encara no n'hi ha prou. Hi ha poblets als quals encara els resten comunals, que encara tenen una baralla continuada per veure de quina manera els han d'administrar, i cal que nosaltres, amb aquesta Llei, anem a la regulació d'aquesta administració. Un dels article d'aquesta Proposició de Llei diu senzillament que cada poble ha de fer el seu Reglament, Reglament que serà aprovat per referèndum. Però no n'hi ha prou amb això — perquè podria ésser també que els pobles no fessin les coses més que amb un punt de vista particularista —: caldrà que un organisme superior aprovi aquests Reglaments, i un cop aquests Reglaments siguin aprovats per referèndum per part del poble, i aprovat per l'organisme superior, aleshores aquest pot tenir força de Llei, i aquesta Llei seria la que regularia l'administració d'aquests béns comunals, que ara són un niu de raons.

I cal que ens donem compte de la importància d'aquest problema, com ja se'n varen donar compte els reis d'Aragó; perquè ara ens passa el mateix fenomen que passava aleshores. Llavors era la gent de muntanya que baixava cap al pla i abandonava la muntanya, i ara ens torna a passar el mateix. Jo us convido que mireu el cens de la població de tots els poblets de la muntanya, el cens de població dels pobles agrícoles de la muntanya, i us donareu compte — com m'ha passat a mi, que he fet un petit estudi de les comarques que més m'atanyen — que de l'any 1907 fins ara tots els pobles rurals han disminuït el 50 per 100 de la població. Aquests pobles rurals es veïen en la tragèdia que l'home, quan no podia guanyar-se la vida, de l'única manera possible allà — que era el bestiar que pogués portar a les comunals i amb la llenya que podia treure per a poder viure durant l'hivern —, se n'havia d'anar a França a fer carbó o altres feines pesades. Però és que ara a França també han tancat la frontera, i ara no poden anar ni a França! De què han de viure aquests homes, aquests pobles? No tenen més remei que emigrar, i així es pot veure en poblets de cinquanta cases com n'hi ha vint-i-cinc de deshabitades que cauen; poblacions de set-centes cases amb dues-centes de deshabitades; poblacions de cent cases amb cinquanta de deshabitades, caient en runes.

En consideració a tot això, senyors Diputats, jo proposo i prego a la Cambra que vulgui prendre en consideració aquesta Proposició de Llei, que

passi a la Comissió corresponent i que tots plegats, amb bona voluntat, posant-hi allò que poden posar-hi els qui amb més capacitat que no pas jo coneixen millor aquests problemes; i amb la col·laboració que ja ens presten l'honorable senyor Conseller de Governació i l'honorable senyor Conseller d'Economia amb les enquestes fetes, procurem, i jo crec que podrem fer-ho, anar a la resolució d'aquest problema.

Insisteixo, doncs, en pregar a la Cambra que vulgui prendre en consideració aquesta Proposició de Llei.

El Sr. PRESIDENT: ¿Es pren en consideració la Proposició de Llei que acaba de defensar el senyor Casademunt?

El Sr. CONSELLER de Governació: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula l'honorable senyor Conseller de Governació.

El Sr. CONSELLER de Governació: No és per a oposar-me a aquesta presa de consideració. Al contrari; jo felicito el senyor Casademunt i els Diputats que amb ell han signat aquesta Proposició de Llei, per la iniciativa que acaben de prendre; car aquest assumpte de què s'ha parlat, és de tota importància. De tanta importància, que això motiva precisament la meua intervenció en aquest assumpte, i que el Govern, d'una manera especial dos dels seus Consellers que seuen en aquest banc, hagi ordenat unes enquestes en diversos aspectes del problema. És precisament per la relació que tenen aquestes enquestes amb aquesta Proposició de Llei, que jo voldria demanar a la Comissió que no anés molt de pressa en l'aprovació d'aquesta Proposició.

En virtut de l'enquesta acordada per aquest Conseller que té l'honor de dirigir-vos la paraula, s'ha nomenat una Comissió de persones tècniques, molt coneixedores d'aquesta matèria, unes en l'aspecte jurídic i altres en l'aspecte forestal, Comissió que té l'encàrrec d'estudiar els béns comunals en tots els seus aspectes: en l'aspecte de rescat, en l'aspecte de conservació del patrimoni forestal, en l'aspecte de consolidació de domini allà on hi hagi diverses persones que tinguin dret a béns d'aquesta naturalesa, en l'aspecte d'aprofitament forestal i en el d'aprofitament d'aquests béns. Tenint en compte totes aquestes consideracions, és pel que (al mateix temps que m'adhereixo a les paraules del nostre company senyor Casademunt, quan es referia a la importància d'aquest problema) jo prego que s'esperí que aquestes enquestes estiguin llestes i que el Govern, en el seu dia, aportí a la Comissió corresponent tot el resultat d'aquestes enquestes, i fins i tot l'estudi que pugui fer de les bases, per anar a un Projecte de Llei definitiu que resolgui tot aquest problema.

El Sr. PRESIDENT: Es pren en consideració la Proposició de Llei defensada pel Diputat senyor Casademunt?

(Assentiment.)

Presa en consideració, passa a la Comissió corresponent.

(El text de la Proposició de Llei que acaba d'ésser presa en consideració es publica com a annex al present número del DIARI DE SESSIONS.)

Continuació de la discussió del Dictamen de la Comissió referent al Projecte de Llei sobre il·legimitat del acords de les Autoritats i Organismes de nomenament governatiu que regiren la vida municipal catalana durant el període comprès entre el 6 d'octubre del 1934 i el 19 de febrer darrer

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula la Comissió.

El Sr. ARNAU: Senyors Diputats: Ahir exposava que el contingut del primer article d'aquesta Llei que s'està discutint ja podíem dir que anava determinadament comprès en el preàmbul de la mateixa Llei que va ésser presentada, i per això la Comissió va acceptar una modificació a aquest article, segons la qual limitava a declarar il·legítics i contraris a l'ordre jurídic les Autoritats i els Organismes que actuaren durant aquest temps en la vida dels Ajuntaments governatius.

El Vot presentat per la Minoria d'Unió Socialista vol considerar punibles aquests acords; però, pels articles següents, aquest caràcter de punibles ja ve clarament determinat. Hi ha, per part en aquesta esmena de la Unió Socialista, un afegit que vol incloure dintre d'aquesta culpabilitat, no solament els organismes i les autoritats de la vida municipal, sinó els organismes de la Generalitat i tots els que en depenen. Ja hem manifestat que ha estat presentada aquesta Llei amb un caràcter determinadament de condemna de la vida municipal durant aquest temps. El fet de refusar nosaltres aquest Vot de la Minoria d'Unió Socialista no vol pas dir que per part nostra no existeixi tota la condemna moral per a totes les autoritats que recolzaren les autoritats governatives en els Ajuntaments durant aquest temps. Però, com que aquesta Llei va determinadament en contra de l'actuació d'aquests Ajuntaments, i el Parlament té plena sobirania sobre tot el que afecta el règim municipal, aquest Projecte de Llei ha estat presentat per anar a cercar la màxima culpabilitat possible i tota la condemna necessària per tota la vida dels Ajuntaments governatius.

Ningú potser amb més autoritat que nosaltres no pot parlar de l'ampliació d'aquesta condemna. Aquesta condemna moral l'hem manifestada tothora; perquè realment si no hi haguessin hagut aquestes autoritats que estaven en el Govern de la Generalitat, i que donaren suport a totes les autoritats governatives municipals, aquesta vida municipal no hauria estat possible en aquest temps. I aquesta responsabilitat no solament abraça les persones directes que feren els nomenaments, sinó que abraça conjuntament tots els qui participaren en el Govern de la Generalitat durant tot aquell temps.

Per això nosaltres repetim des d'aquests bancs que el fet de refusar el Vot no significa que nosaltres no ens fem solidaris d'aquesta condemna. Ara bé, aquesta qüestió, com moltes altres qüestions, pot ésser objecte d'una interpel·lació. Fa poc que hi va haver al Parlament una interpel·lació sobre un motiu tan espinós com els fets del 6 d'octubre, i es desenvolupà en tota la seva amplitud. Aquesta iniciativa de revisió de l'obra de

la Generalitat governativa ja ha estat una iniciativa del propi Govern de la Generalitat. Ja s'actua en aquest sentit. Tothom en té un ple coneixement, i les VV. SS., senyors Diputats d'Unió Socialista, saben que tenen un representant dintre del Govern de la Generalitat, i que aquest representant els ha de merèixer tota la confiança perquè aquesta actuació, que ha començat ja a emprendre el Govern de la Generalitat, sigui portada a efecte fins als últims termes.

El Sr. FRONJOSA: Això és capciós.

(*Entra a la Cambra l'honorable senyor Conseller d'Economia i Agricultura.*)

El Sr. ARNAU: Jo no sé per què han d'ésser capcioses aquestes manifestacions meves; perquè de l'obra n'és responsable i se'n fa solidari tot un Govern, i per això, jo, en parlar de la condemna que a nosaltres ens mereix l'actuació de les autoritats governatives, he dit que hem fet responsables tots els Governos que han passat per la Generalitat durant aquest temps, de la mateixa manera que l'actuació del Govern de la Generalitat d'ara abraça conjuntament tots els elements que integren el Govern de la Generalitat.

El Sr. FRONJOSA: Em permet el senyor Arnau?

El Sr. ARNAU: Tot el que vulgui.

El Sr. FRONJOSA: Ara estem discutint un Dictamen d'una Comissió parlamentària.

El Sr. ARNAU: Jo em referia a aquest Dictamen de la Comissió parlamentària i a les manifestacions d'ahir de la V. S., en les quals parlava determinadament d'aquesta qüestió, i per això jo m'he volgut referir a aquest extrem per a dir, per a manifestar i per a ratificar-me, que l'obra de conjunt d'un Govern abraça tots els components que l'integren. Per això, de la mateixa manera que a nosaltres, representants de la Majoria, ens ha de merèixer tota la nostra confiança l'actuació dels nostres representants dintre del Govern, respecte de la revisió de l'obra que han fet els Governos il·legítics de la Generalitat, de la mateixa manera als Diputats que formen la Minoria d'Unió Socialista els ha de merèixer la mateixa confiança l'actuació del seu representant dintre del Govern de la Generalitat. Estem nosaltres en el mateix pla de condicions, i per això jo prego al senyor Fronjosà que no vegi cap mena de capciositat en les meves manifestacions, perquè aquestes són una cosa perfectament legítima i està a l'abast de tothom de poder-les comprendre; perquè si això fos capciós, aleshores jo diria als representants de la Minoria d'Unió Socialista que és molt còmode d'ésser governamental i al mateix temps estar a l'oposició.

Per això dic, i em ratifico en les manifestacions que he fet: la confiança que ens mereixen els nostres representants per a la revisió de l'obra dels anteriors Governos de la Generalitat, — que torno a dir que mereix la nostra condemna, — igualment l'ha de merèixer, i complerta per part de les VV. SS., el representant que tenen al Govern.

I res més; per aquestes raons que he exposat, nosaltres no podem acceptar aquest vot de la Unió Socialista. Però torno a ratificar-me en el que he dit, perquè té la seva importància: el fet de refusar-lo no vol pas dir que nosaltres no ens fem

solidaris d'una protesta en contra de l'actuació d'aquells Govern, en contra d'aquells que emparen les autoritats governatives, en contra dels que els elegiren directament, tant el senyor Pich i Pon, com el senyor Jover i Nunell, com el senyor Vallès i Pujals. Però d'aquesta responsabilitat que nosaltres moralment condemnem des dels bancs de la Majoria, en fem igualment participants a tots els que han format els Govern de la Generalitat durant aquest temps de la vida dels Ajuntaments governatius. I res més.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Senyors Diputats: En començar a complir una obligació, concretada amb mi mateix i amb vosaltres, honorables Diputats del Parlament de Catalunya, de donar unes explicacions sobre conductes polítiques anteriors, em permetreu que, en primer lloc, passi a liquidar l'aspecte, per a mi personalment més desagradable, d'aquesta necessària intervenció parlamentària.

El representant de la Minoria Socialista podia haver allegat motius d'ordre polític ben diversos per anar a fonamentar el seu criteri especial respecte a la intervenció dels homes de la Lliga Catalana en el Govern del règim transitori. Podia, efectivament, exposar moltes idees, d'un caràcter elevat, d'un caràcter essencialment polític com he dit abans. S'ha estimat més, no obstant, esgrimir altres armes, creient, segurament, que totes les armes són lícites quan es tracta de combatre un adversari.

El Sr. FRONJOSA: Cadascú empra les armes que li convenen! La V. S. pot usar les que més li semblin!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Hi ha qui creu que quan es tracta de calumniar, tenia raó Voltaire quan deia: «Calúnnia, que sempre queda alguna cosa.» Hi ha qui, quan es tracta de combatre l'adversari, pensa sempre que és lícit treure partit d'aquest baix fons de l'ànima humana, que és tan propensa a creure tot el dolent que d'algú es digui. Esta bé. Emparat en els seus drets de Diputat, aquest senyor va venir aquí i va plantejar una qüestió que no tenia cap relació amb la fiscalització parlamentària; però, emparat en els seus drets, ho va fer així.

(Entra a la Cambra l'honorable senyor Conseller de Cultura.)

De què es va tractar? Aquí es va parlar de si, convenint al ram de guerra — la funció del qual no crec que tingui cap relació amb la Generalitat de Catalunya, — convenint al ram de guerra l'adquisició d'un camp de tir i de maniobres, l'entitat encarregada de l'adquisició d'una finca per aquest objecte l'havia pagat a un preu o a un altre preu. L'assumpte no tenia cap relació amb la Generalitat; la Junta no té cap relació amb les facultats del Parlament de Catalunya. Fos el que fos el que s'hagués pagat — fins amb la suposició, que no admeto, naturalment, que hagués ocorregut quelcom del que aquí es parla — fóra absolutament estèril, inútil, cap acord que el Parlament nostre pogués prendre respecte un assumpte que escapa en absolut a la seva incumbència.

Va dir aquest senyor Diputat que jo havia po-

gut tenir alguna intervenció en aquest assumpte. No vull recordar exactament les paraules que aquí s'haguessin pronunciat, que jo vaig negar en el moment mateix que foren pronunciades. I tinc de dir aquí novament sols el següent: Jo no vaig tenir més intervenció, ni en aquest assumpte ni en cap que tingui relació de cap ordre en aquest assumpte, que l'haver tingut la sort pel client — i es veu, que la desgràcia, per a mi — d'haver guanyat un plet en primera i segona instància a una persona que probablement ha d'ésser la que ha d'haver proporcionat aquests antecedents al Diputat socialista. Però aquest plet no tenia cap relació amb aquest afer; i en el cas que hi hagués quelcom de delictiu en aquest afer o en qualsevol altre, jo reafirmo les paraules pronunciades en una de les darreres sessions pel que fins ara havia estat honorable Conseller de Justícia i Dret de la Generalitat de Catalunya, quan deia que si s'ha fet alguna cosa mal feta, s'ha d'anar a plantejar-ho davant del Jutjat de Guàrdia; perquè el Parlament té una missió molt més alta i elevada que la de recollir aquestes o altres coses que pel carrer es puguin dir. Jo aleshores vaig dir, i torno a dir-ho, que si algú entenia que jo en algun fet havia pogut incórrer en qualsevol responsabilitat de qualsevol ordre, i el Jutge i els Tribunals de justícia que són els que hi han d'intervenir ho entenien necessari, es demanés el processament oportú i vingués aquí el suplicatori. I si és que hi havia algú que creia en aquesta responsabilitat, jo aquesta responsabilitat la discutiria davant dels Tribunals de Justícia, sense emparar-me de cap manera amb la immunitat parlamentària. Tinc la seguretat, no obstant, que aquesta oferta és completament sobrer; perquè tinc la consciència tranquil·la per saber que ningú podrà acusar-me de cap intervenció maliciosa en l'afer a què es referia el senyor Fronjosà.

Però és que el Diputat socialista, jo vull creure que no va parlar pas amb idea de molestar-me personalment a mi, i em penso que no té tampoc la idea de molestar personalment els homes de Lliga Catalana, encara que políticament ens tindrà tota l'antipatia que es vulgui. El Diputat socialista i la Minoria Socialista han vingut a fer un acte polític, un seguit d'actes polítics. Sí, un seguit d'actes polítics pels quals empen aquestes armes com en podrien emprar d'altres. Ja ens ho ha dit amb una interrupció el Diputat socialista: «Cada u empra les armes que li convenen.»

Tot és molt natural. La Unió Socialista de Catalunya s'està trobant d'una temporada a aquesta part en una situació una mica violenta; perquè, en definitiva, viu de la benevolença de la Majoria esquerrana, viu de vosaltres. (L'orador s'adreça a la Majoria.) El Partit Socialista, que representen aquests senyors, cada vegada que s'ha presentat sol davant del cos electoral, ha arribat a tenir una munió de vots que no han passat dels 3,000 ó 4,000 vots en la ciutat de Barcelona. I quan el Partit d'Esquerra Republicana — per les raons que tinguen, que no us les hem de comentar per res en aquests moments — el va admetre en el seu si, amb una benevolença i amb una cordialitat extraordinària, aquells tres o quatre mil vots que els donava el cos electoral de Barcelona, per

Unió Socialista de Catalunya, s'han convertit en unes quantes actes que fan de bon aprofitar. És clar: a la Minoria Socialista li convé sortir una mica d'aquesta situació, li convé sortir d'aquesta situació, de viure de la benevolença vostra, de la cordialitat amb què l'acollíu, i li convindria anar a cercar uns quants vots més, amb la finalitat que un altre dia que es tingués de presentar a unes eleccions, vosaltres li poguessiu acordar un tracte encara més benèvol del que fins ara li hàgiu pogut concedir.

Ara, jo no entenc prou bé el perquè la Minoria Socialista, disposada a augmentar aquests tres o quatre mil vots escassos que compta en la ciutat de Barcelona, hagi acordat venir-los a cercar en una campanya contra nosaltres. Perquè, francament, em sembla que entre els elements comunistes i sindicalistes, entre els quals seria lògic que Unió Socialista hagués de cercar un major augment de popularitat, ha d'interessar mol poc totes aquestes suposades gravíssimes irregularitats administratives d'uns o altres homes de la Lliga. Em penso que entre aquests elements hi ha altres problemes que els preocupen molt més fonamentalment, problemes els quals, probablement, no deuen tenir el valor d'afrontar suficientment els membres d'Unió Socialista de Catalunya.

Jo crec que de vots nostres, amb aquestes campanyes en treureu molt pocs. Crec també que de vots vostres (*s'adreça a la Majoria*) tampoc en treuran. Però hi havia un camí per a la Unió Socialista de Catalunya. La Unió Socialista de Catalunya podia haver tingut l'audàcia, la valentia, de dirigir-se directament contra l'actual Govern de la Generalitat de Catalunya, en lloc d'entretenir-se exclusivament en uns vituperis indirectes per la vostra obra. Li hauria valgut més si hagués fet això; però, en lloc d'això, s'ha estimat més tirar una pilota a aquesta Minoria perquè vagi a rebotre a aquesta Majoria. Perquè el que fa és venir a acusar-nos a nosaltres per a poder acusar-vos després a vosaltres, homes de l'Esquerra Republicana de Catalunya, per a acusar-vos de lenitat i d'un excés de consideració amb nosaltres. Aquest és el joc dels Diputats de la Unió Socialista de Catalunya...

El Sr. CONSELLER d'Economia i Agricultura: Maquiavèlic! Molt maquiavèlic!

(*El senyor Fronjosa pronuncia paraules que no s'entenen clarament.*)

EL Sr. DURAN I VENTOSA: És per això que, exposat ja clarament el problema aquest d'una índole personal, vaig ara a complir exclusivament aquest deure moral, que havia contret amb mi mateix i amb vosaltres, de donar-vos unes explicacions del perquè aquests homes de Lliga Catalana havien participat en el Govern de Catalunya. I vaig a fer-ho perquè, a part que crec que es tracta d'una consideració de companyerisme, ja que nosaltres tenim l'altíssim honor d'ocupar aquests bancs....

El Sr. FRONJOSA: Demano per parlar.

El Sr. DURAN: ...també vull fer-ho perquè, home polític a la fi, tinc l'obligació i el deure a la vegada d'aprofitar aquest altaveu per a tot Catalunya que representa el Parlament.

Senyors Diputats: S'ha parlat molt de si ha-

viem fet ben fet o si havíem fet mal fet d'ocupar un lloc en aquest Govern del règim transitori. Jo he de dir-vos que, abans de judicar en matèria d'aquesta naturalesa, ens convé a tots molt de posar-nos en el lloc i en el temps en què aquests esdeveniments es desenrotllaven. És molt fàcil de judicar des del punt de vista d'avui exclusivament, amb la disposició d'ànim en què ens trobem el 15 de maig del 1936. Ah! Però és que abans d'arribar a aquesta data d'avui han passat molts mesos, més d'un any, i hem de retrotraure una mica l'esperit a l'estat d'opinió de Catalunya els mesos que seguiren al 6 d'octubre del 1934.

En aquell debat interessantíssim, jo crec que utilíssim, que hi hagué dies enrrera sobre els fets del 6 d'octubre, alguns dels oradors — i em sembla recordar, entre altres, l'honorable President de la Generalitat de Catalunya — varen fer una al·lusió a l'estat d'esperit que havien tingut molts homes en els moments que seguiren als fets. Alguns, segurament, varen tenir confiança des d'aquella nit mateixa en la possibilitat d'una reacció que ens tornés a portar a tots ací. Però no pas tothom; i hi va haver moltes persones que durant molts mesos — i jo crec que molts fins el 16 de febrer mateix — varen témer que aquell estat de coses perdurés molt de temps. Perquè, què va succeir? No oblidem que ací no ens hem trobat cara a cara amb uns successos desenrotllats perquè sí. El que ha passat durant aquest temps, durant aquells llargs mesos, en què han pogut ocórrer moltes coses mal fetes, no ho negaré, de les quals vosaltres abomineu i nosaltres també, de què ha vingut? Doncs ha vingut d'un acte que s'ha discutit aquí si estava ben fet o si estava mal fet, si era motivat o si no era motivat, si era o no era prou justificat; però que hem de convenir tots que era un acte de subversió de les coses aleshores establertes. I què va passar? Doncs va passar que, en portar-se aquest problema a la vida pública espanyola, vingué un moment que trontollà de tal manera tota l'autonomia política de Catalunya que estàvem a punt de perdre-la. Vosaltres ho sabeu. Alguns dels vostres companys formaven part de la Minoria d'Esquerra a les Corts de la República d'aquell temps, i sabeu el difícil que va ésser salvar el que es va poder salvar encara: el conjunt, l'estructura, la carcassa, dels organismes polítics de Catalunya autònoma.

Aleshores lluitaren la vostra Minoria i la nostra Minoria de Lliga Catalana al Congrés dels Diputats; i per aquesta Llei de Majories, que ara obra en un sentit i ahir obrava en un sentit invers, vàrem perdre, es va suprimir el més essencial de l'autonomia de Catalunya i es va donar la Llei, del règim transitori, del 2 de gener del 1935. No oblidem aquella situació; no oblidem que aleshores vosaltres no podíeu fer res per a impedir-ho, i que nosaltres no podíem fer més que el que vàrem fer per a impedir-ho; però uns vots contraris varen poder més que el que poguéu la vostra voluntat i la nostra. Va establir-se el règim transitori, i aleshores es va plantejar el problema del què calia fer.

Incidentalment, m'he de permetre rectificar

qualsevol cosa que s'hagi pogut dir, que s'hagi pogut suposar o creure, respecte de la intervenció dels homes de Lliga Catalana en els fets de la repressió militar. Lliga Catalana no tingué res absolutament a veure amb el que van fer les autoritats militars. Seria ofendre les autoritats militars i a nosaltres mateixos el suposar que havíem tingut alguna intervenció en tot això. Les autoritats militars quan actuen es sobren per a no necessitar la protecció de cap partit polític.

El Sr. ARNAU: A vegades, senyor Duran!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Constituït el Govern general de Catalunya, es plantejava el problema de si els Partits no esquerrans havien d'ajudar o no havien d'ajudar el Governador general. Jo us prego, senyors Diputats, que reflexioneu un moment sobre el dilema patriòtic que es plantejava. Què calia fer? Era més convenient deixar el Governador general de Catalunya — recordeu que el primer governador general fou el senyor Portela, que tenia aleshores la simpatia al seu favor de tots els elements esquerrans, — calia deixar-lo completament sol com a un virrei del segle XVII, o bé era preferible deixar-lo exclusivament acompanyat dels elements d'altres partits, que, per una banda, no tenien gairebé mai una força real numèrica electoral a Catalunya, i que, per altra banda, el que era més greu, tenien encara una significació ben poc catalanista? Era preferible deixar-lo abandonat? Era preferible que el Governador general actués exclusivament amb els homes d'aquests partits i aleshores s'actués en un sentit anticatalanista?

Jo us prego, senyors diputats, que penseu en que és comprensible que aquells partits que tenen unes aspiracions totalitàries, aquells partits que desitjarien suprimir totes les matitzacions de l'opinió pública, que desitjarien que tothom pensés a la seva manera, i que van a parar a l'absorció de tot el poder d'una manera més o menys directa o indirecta, que van a parar al que, en el pitjor sentit de la paraula, és una dictadura, comprenen que pensessin que el millor era que se suprimís tot, pensant que un dia o altre ho substituirien d'una altra manera. Però els que encara creiem en la virtualitat de la democràcia, ens hi havíem de pensar molt abans de deixar abandonats tots els organismes de govern de Catalunya a partits que tinguessin una significació que no fos el menys en una part catalanista.

Què va succeir? Nosaltres vàrem entrar en aquest Govern. Jo no vull fer ara aquí — perquè no em considero acusat, i, per tant, no he de fer cap defensa — una exposició de tot el que poguérem fer per a servir a Catalunya; ho vàrem fer perquè vàrem creure que en el joc lliure de la democràcia complíem el nostre deure, i complíem amb la nostra obligació, anant a procurar per al funcionament del lliure joc de les institucions democràtiques en el dia de demà.

(El senyor Armendares pronuncia paraules que no s'entenen clarament.)

No s'impacienti, senyor Armendares!

El Sr. ARMENDARES: És que no era un règim democràtic. Sembla que vulgui dir que allò era un règim democràtic! Vol dir-me què entén la V. S. per democràcia?

El Sr. FRONJOSA: Ni ells no ho saben!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Nosaltres entenem, i seguim entenent-ho encara, que, per a la virtualitat, per a l'assentament del progressiu desenvolupament de les institucions autonòmiques, és un fet indispensable — no serà indispensable per aquells que vulguin suprimir del tot l'autonomia o bé totes les característiques de l'autonomia; no ho serà tampoc per aquells que tinguin les tendències separatistes —; però pels altres, pels que creiem que Catalunya ha de seguir dintre de la República espanyola, nosaltres creiem que per al lliure joc de les institucions democràtiques — digui el que vulgui el senyor Armendares —, és imprescindible que tots aquells homes, tots aquells ciutadans, tots els polítics que tinguin una orientació esquerrana, tenen fins i tot un deure de tenyir en tot el possible les orientacions esquerranes, en sentit catalanista, de la resta d'Espanya. Vull dir que vosaltres heu complert amb la vostra obligació de catalans acostant-vos i mantenint unes relacions amb els partits polítics esquerrans de la resta d'Espanya. (Alguns senyors Diputats de la Majoria sembla que vulguin iniciar alguna interrupció.) No, no interrompin! Heu complert amb el vostre deure, i com que a mi no em sap greu reconèixer la veritat, haig de dir que vosaltres heu tingut la sort de trobar una amigable correspondència en els partits republicans de la resta d'Espanya.

El Sr. CONSELLER de Governació: Molt bé; molt bé! És la República, doncs, la que afavoreix Catalunya.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Però és que hi hagué un temps que les orientacions catalanistes a Espanya no trobaven ambient més que en els partits diguem-ne conservadors — no vull dir de dretes —; en canvi, els partits que aleshores eren anomenats republicans no ens tenien una gran simpatia. S'ha girat la truita, és veritat — permeteu-me la frase —, han canviat potser les coses; però jo crec que nosaltres, els que representem dintre del catalanisme unes tendències conservadores — perquè, al cap i a la fi, amb el catalanisme sol no es poden pas regir els pobles —, nosaltres tenim la mateixa obligació respecte dels partits o de les agrupacions polítiques també conservadores de la resta d'Espanya, de realitzar el mateix que vosaltres esteu fent amb els partits esquerrans de la resta d'Espanya.

El Sr. FÀBREGA: Però no pas amb aquells que volien destruir l'autonomia de Catalunya! (Rumors.)

El Sr. DURAN I VENTOSA: Jo agraeixo moltíssim la col·laboració que vulguin prestar-me els senyors Diputats amb les seves interrupcions; però em serà més difícil d'escursar tot el possible el meu discurs, que desgraciadament ja ha d'ésser massa llarg i ho serà encara més si m'interrompen.

Jo crec — i ho torno a dir perquè no em sap greu reconèixer la veritat — que vosaltres heu complert amb la vostra obligació mantenint relacions amb els partits esquerrans de la República espanyola. Nosaltres hauríem complert amb Catalunya, hauríem complert amb les tendències catalanistes si haguéssim abandonat tot contacte amb els partits que representaven l'element con-

servador en la resta d'Espanya? Comprenç que aquesta pot ésser una qüestió d'apreciació diferent per part dels uns i dels altres; jo no tracto pas d'imposar-vos el nostre criteri. Però crec, no obstant, que amb plena consciència compliem amb Catalunya no deixant, en una ruptura amb tots els elements conservadors de la resta d'Espanya, deslligada completament la matització catalanista que nosaltres representem de la resta de la vida conservadora de la República espanyola. (*Molt bé!*), en la *Minoria de Lliga Catalana*.)

Nosaltres entenem que compliem, i en fer-ho, no ens van pas passar desapercebuts els precedents que en molts casos anàlegs que ja s'han presentat i que poden presentar-se en el dia de demà. Ja comprendreu els que em coneixeu a mi i els que ens coneixeu a nosaltres, que no és pas que desitgi que pugui arribar aquest cas — que per mi seria molt desgraciat per a la nostra terra —; però si arribés un moment en què aquests senyors de l'extrema esquerra social — probablement ells no, però uns altres — arribessin a obtenir tot el Govern de Catalunya, segurament molts de vosaltres, sobretot els que dintre de vosaltres teniu més exaltat encara el sentiment de catalanisme, temerieu que les essències catalanistes desapareguessin d'un Govern d'aquesta naturalesa. Si succeís que, malgrat el seu extremisme social i el caràcter relativament burgès — jo crec que la paraula no és pas molesta per a ningú — de l'Esquerra Republicana de Catalunya, aquesta fos cridada a participar en un Govern d'extrema esquerra social, i per a salvar quelcom del catalanisme, se la convidés a prendre part en aquell Govern; per a salvar el que vosaltres considereu essencial de Catalunya, no m'he de ficar en el que faríeu; però crec que vosaltres tindríeu l'obligació d'acceptar-ho. Vosaltres podríeu conservar tota la vostra significació liberal, democràtica i burgesa; però per a salvar Catalunya, no hauríeu de tenir cap inconvenient en prendre part en un Govern d'aquesta naturalesa, si d'aquesta manera creieu que podíeu prestar un gran servei a Catalunya.

Què! un home que avui és l'ídol de l'extremisme comunista a Espanya, el senyor Largo Caballero, ¿per ventura no va complir amb la seva pròpia consciència i des del seu punt de vista, probablement, va fer bé acceptant un altíssim càrrec durant la Dictadura del general Primo de Rivera, perquè creia que d'aquella manera prestava un servei al proletariat espanyol? Ell s'ho pensava, i jo crec que el va prestar; jo crec que bona part de la força que té avui el socialisme organitzat a Espanya, es deu precisament a aquella intervenció en el Consell d'Estat en què va ésser cridat el senyor Largo Caballero pel Govern del general Primo de Rivera. Què podia dir-se aleshores? Què això era una claudicació? Oh! Això són crítiques petites i mesquines. Si ell creia que prestava un servei al seu propi ideal, féu molt bé complint amb la seva pròpia consciència.

Però, encara més. Hi ha hagut un moment ara, darrerament — ja parlarem després de la nostra retirada del Govern de la Generalitat i perquè va succeir —, hi va haver un moment que no podia pas quedar abandonat el Govern de Cata-

lunya; nosaltres, després del 16 de febrer, no teníem el dret moral de seguir en el Govern de Catalunya. Vosaltres, els que ara esteu seguts en aquest banc, aleshores estàveu en un lloc força més desagradable, i no podíeu pas ocupar aquests llocs de Govern. Doncs, què va succeir? És va demanar a l'avui ministre de Governació el que, no per acatament de cap Llei, sinó en compliment d'un deure de la República i per Catalunya, ocupés durant els dies que fos necessari el càrrec de Governador general de Catalunya. Va complir amb la seva obligació? Jo crec que sí; i jo crec que vosaltres no podríeu pas negar-ho tampoc. Què vol dir això? Que en el món s'ha d'obrar sempre amb la vista posada en l'estel de l'ideal i en el compliment dels deures. Quan les coses van malament, han de pensar, també, aquells que en un moment donat podien tenir la intenció de vituperar-nos, si és que nosaltres vàrem obrar per mòbils legítims o si és que vàrem obrar per aquest trist mòbil — que crec que vosaltres no hauríeu volgut pas atribuir-nos — d'haver volgut tenir la petita satisfacció d'ocupar un determinat càrrec públic. En el lliure joc, com he dit, de les institucions democràtiques, s'ha de pensar que hi ha moments bons i que hi ha moments dolents. L'opinió pública és, en definitiva, la que falla.

I això és el que em porta al problema de les responsabilitats, que és, en definitiva, el problema que es ve a plantejar en aquest Projecte de Llei que el Govern i l'Esquerra ha plantejat, malgrat els vituperis de la Minoria Socialista de Catalunya, aprofitant la contra de vosaltres i present-nos a nosaltres per carambola degudament.

I diré per què. En l'exercici dels càrrecs públics s'han de realitzar necessàriament actes de dues naturaleses: els actes pròpiament administratius i de govern, i els actes essencialment polítics. Jo tinc el convenciment que els que vàrem passar aquells poquíssims mesos, en fi, en el Govern de la Generalitat de Catalunya, que formem part de Lliga Catalana, no vàrem cometre cap acte que no sigui digne de nosaltres i de vosaltres. Però podíem haver comès equivocacions, podíem haver comès errors. Qui és que ens té de judicar aquests errors? Pels errors d'ordre administratiu — després parlarem dels errors d'ordre polític — nosaltres creiem que el Parlament no és un Tribunal, el Parlament no és una Convenció. Aquí estem cridats per la Constitució de la República, hi estem cridats per l'Estatut de Catalunya, hi estem cridats per la votació dels nostres conciutadans, per anar a vetllar pels interessos i pels sentiments generals de Catalunya; per anar a realitzar tot allò que l'Estatut ens encomana, no per a venir a convertir el Parlament en un petit safareig que tots hi portin — nosaltres no hi portàriem —, que algú hi porti tot allò que del carrer li vingui. Un Parlament no és un Tribunal, i torno a repetir les paraules pronunciades l'altre dia pel senyor Lluhi i Vallescà. Les coses que es consideren delictives han d'anar al Jutjat de Guàrdia; aquí no hi ha per què discutir totes aquestes coses. No es pot anar a discutir aquí, ni podem admetre de cap manera, que cap Diputat, per amigable que ens sigui la seva companyonia, es pugui erigir en fiscal nostre. Nosal-

tres, Consellers de la Generalitat de Catalunya, no n'admetem més que un de fiscal, un fiscal que políticament ens és contrari; però en el qual hem de confiar per la dignitat de la missió que exerceix. És el Govern de la Generalitat de Catalunya.

I per què això? Perquè de tots els nostres actes realitzats en el Palau de la Generalitat de Catalunya, de tots els nostres actes en consten els antecedents en aquell Palau mateix, en aquelles oficines mateixes, que tot ha passat per uns empleats que avui estan a les ordres del Govern de la Generalitat. Tots heu de saber el que ha passat allí, molt millor que no ho sàpiga un senyor del carrer, o el primer periodista que se li ocorri fer un article difamant-nos a nosaltres. És el Govern qui ho sabrà, és el Govern qui comprendrà tota l'obra que allí s'ha realitzat, i qui apreciarà en bé o en mal, en un sentit o en un altre, les coses que allí s'han fet. I què ha fet el Govern de la Generalitat de Catalunya? Quan ha cregut que algun acte no estava d'acord amb la seva pròpia orientació, amb el seu propi criteri, l'ha reformat, i ha fet molt bé, com ho hauríem fet nosaltres si ens hagués capigut l'honor de succeir-los a ells. Però, ¿ha trobat cap matèria delictiva en els actes realitzats per les persones que ocuparen càrrecs de Consellers de la Generalitat? Fins ara no en sabem res. Però és el Govern de la Generalitat el que té tots els elements de judici, el que sap tot el que s'ha fet, si s'ha fet bé o malament. Reconeixem com a fiscal, el Govern; no podem reconèixer com a fiscal ningú més, en absolut.

Ara, en quan a les responsabilitats d'ordre polític, creieu, senyors Diputats, que els que constitueixen un Govern en un moment donat, el Parlament pot judicar-los? Evidentment, els pot judicar; perquè de la mateixa manera que el Parlament és el que elegeix propiament el Govern, mitjançant, naturalment, un acte del President, és qui té manera de judicar-los. És evident, però, que pel damunt del Parlament, el qui judica sempre en matèria política no és més que un, és el cos electoral. Abans d'aquelles eleccions, es comprèn que matèries d'aquesta naturalesa es portin al Parlament; perquè el Parlament és aquí i a tot arreu, la gran tribuna. És clar, un Parlament és molt més que un míting; en el Parlament és natural que s'hi dil·lucidin tots aquests problemes. Però quan ha parlat el cos electoral, què significa el que es discuteixi en el si del Parlament? Què significaria si ja s'hagués tret un Govern de la Generalitat? Què significaria si ja s'hagués destituït un President? Què se'n treuria d'anar a discutir després el que ja s'hagués fet, si no fossin actes delictius en l'ordre purament administratiu? Jo diré que podria potser discutir-se el veritable abast del veredict del 16 de febrer; però m'anticipo a dir-vos que nosaltres l'hem acatat. És clar que podríem dir que en aquell veredict hi va entrar molt més el factor sentimental que no pas el de judici, seré i reflexiu, sobre si el senyor Vallès i Pujals, o el qui en aquest moment té l'honor d'adreçar-vos la paraula, van actuar en aquesta forma o en aquesta altra. Tinc el convenciment que en el milió i escaig d'electors que emeteren el seu vot, les consideracions personals de la nostra obra hi varen influir menys que no pas el sentiment que

aquests homes (*es refereix al Govern*), i molts d'altres, estessin a la presó. Però jo no tinc la menor idea d'anar a discutir aquí el valor que pugui tenir políticament aquell veredict; va venir aquell veredict i ens va dir que vosaltres teníeu raó, i que havíeu de governar, i l'hem acatat. Què més calia? Què més havíem de fer que això? Jo podria recordar-vos que algunes de les persones que ocuparen el càrrec de Governador general de Catalunya feren constantment la manifestació pública i solemne que exercien aquell càrrec exclusivament a títol de dipòsit, fins que la voluntat de Catalunya digués a qui corresponia exercir-lo. Aquells que havien estat elegits abans no podien, perquè estaven en un lloc des del qual no podien exercir les funcions de Govern; l'havien d'exercir uns altres. Els que l'exerciren digueren clarament davant el poble de Catalunya que ho feien exclusivament a títol de dipòsit, i perquè ho feren a títol de dipòsit — i us prego que no m'interrompeu, perquè vaig a dir una cosa que és la veritat —, i no pas com vosaltres podíeu suposar, que obràvem sota la coacció, o la amenaça, o la por de les ires populars, d'aquesta veu del poble de què ens parlen sempre els Diputats socialistes; fou pel convenciment que teníem el càrrec a títol de dipòsit que, a les vuit del vespre.....

El Sr. FRONJOSA: Aquesta veu us farà el paquet!

El Sr. DURAN I VENTOSA:del mateix dia 16 de febrer, el senyor Escalas va telefonar al President del Consell de Ministres dient-li que en vista del resultat que es despenia de les eleccions a Catalunya, no en la resta d'Espanya, que no se'n sabia res, a Catalunya, resignava immediatament totes les seves facultats.

EL Sr. FRONJOSA: Gràcies, senyor elefant!

El Sr. DURAN I VENTOSA: L'elefant serà la V. S.!

El Sr. PRESIDENT: Prego als senyors Diputats que no interrompin!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Com que era a títol de dipòsit, ho va tornar de seguida. Per consegüent, com us dic, la responsabilitat, la sanció política que vosaltres tindríeu el dret d'exigir, ens la varen aplicar. Qui? Aquells que vosaltres representeu. És que ara vosaltres creieu que heu d'esmenar la plana als vostres mateixos electors? La censura que vosaltres haguéssiu volgut dirigir a la nostra política l'han fet els vostres electors, portant al triomf la candidatura de la coalició esquerrana. Sancionats estem, se'ns ha aplicat ja la responsabilitat d'ordre polític que dintre d'una democràcia cal realitzar.

Nosaltres creiem que, sense perjudici, torno a dir, que qualsevulla cosa que pugui semblar que podia ésser mal feta, que trobés el Govern de la Generalitat, políticament, no podíem ni devíem fer res més que el que vàrem fer: lliurar-vos el poder a vosaltres. No havíem de fer menys, és evident; però tampoc no teníu dret a exigir-nos res més.

I ara, en aquesta hora solemne per a la democràcia catalana, nosaltres esperem simplement que els partits que avui teniu la responsabilitat del Govern, pensin què és el que convé més: si

admetre aquestes sancions, que en un règim democràtic es fan mitjançant el vot dels electors, o si cal lliurar-se a aquesta política de represàlies i de venjances a què algú us invita a vosaltres. Els que us inviten, allà ells amb les seves idees! Però els que tenim, nosaltres i vosaltres, una responsabilitat de govern, vosaltres i nosaltres, que hem de pensar en l'esdevenidor polític de Catalunya, havem de reflexionar molt abans d'actuar en un sentit o en un altre, en una matèria d'aquesta importància.

He dit. (*Molt bé!*, en la *Minoria de la Lliga*.)

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Senyors Diputats: Abans de prendre la paraula el senyor Duran i Ventosa, havíem demanat nosaltres per parlar per a rectificar uns conceptes emesos pel senyor Arnau i Cortina. És evident que la posició d'aquesta Minoria respecte del Vot particular que estem discutint, va quedar fixada d'una manera ben clara en la nostra sessió d'ahir. Vàrem dir aleshores, i ho confirmem en aquest moment, que el nostre desig, en presentar un vot particular a l'art. 1.er i als altres articles d'aquest Projecte de Llei, no era altre que fixar una posició, no pas fer una oposició al Govern. Sabem perfectament, sabem ahir i continuem sabent-ho avui, tot el grau de lleialtat a què ens obliga el pacte de col·laboració que tenim amb Esquerra Republicana de Catalunya; sabem perfectament, continuem sabent-ho i pensem saber-ho molt temps, el que vol dir un front popular. Els fronts populars, avui, no a Catalunya ni a Espanya, sinó a tot el món, són l'eina més formidable que tenen les democràcies burgeses i les treballadores, primer, per a ensorrar el feixisme, i, després, per a vèncer aquesta cosa de la qual sembla que encara esteu una mica enamorats, que és el règim capitalista. Els vèncerem, anant primer, amb els fronts populars; després, els que no ens vulguin acompanyar en el camí que s'haurà de seguir, hauran d'abandonar aquell front popular; però la major part, la bona part de la feina, estarà ja feta. És només això el que volia recordar al senyor Arnau i Cortina i als seus companys de Comissió.

Nosaltres vàrem dir ben clar, ahir, que consideràvem injust l'art. 1.er d'aquest Projecte de Llei, tal com està redactat. No he de repetir conceptes. El consideràvem senzillament injust perquè atacava les conseqüències d'uns actes de govern i no atacava l'origen d'aquells actes de govern. Nosaltres consideràvem ahir, i seguim considerant-ho avui, que els veritables culpables del desgavell municipal que va haver-hi a Catalunya foren els gestors de la Generalitat. Invitàvem la Comissió a recapacitar sobre aquest punt i li dèiem, d'una manera ben explícita que si la Comissió no es convenia, nosaltres acabaríem votant el Projecte de la Comissió. Sabem que és això al que ens obliga un pacte de coalició; és a això i res més que a això el que obliga la permanència d'un company nostre al banc roig. Si se'ns demanés més que això, és a dir, si se'ns demanés l'abdicació d'unes idees, l'abdicació del que nosaltres considerem principis essencials de justícia, és evident que el nostre company no podria romandre ni

un minut més al banc roig. Nosaltres hem de tenir llibertat per a dir que considerem que els gestors de la Generalitat són els primers culpables del desgavell que hi ha hagut a Catalunya durant el bienni negre. Ja ho hem dit. Considereu que l'abast d'aquest Projecte de Llei només ha d'ésser de caràcter municipal? Considereu que el Govern de la Generalitat no ha de fer aquí declaració que més endavant es consideraran punibles els actes d'abús de poder, d'usurpació de funcions de poder, exercits pels gestors de la Generalitat? Vosaltres sou els que teniu la responsabilitat política del moment actual. Per alguna cosa representeu la majoria del poble. Nosaltres, com deia molt bé el senyor Duran i Ventosa, oficialment representem una ínfima minoria del nostre país: representem la tendència marxista. La tendència marxista s'està obrint camí rapidíssimament arreu del món. Nosaltres volem fer honor a la nostra terra, malgrat que no s'hagi comprovat mai d'una manera efectiva en unes eleccions, de suposar que entre les nostres masses treballadores la tendència marxista s'obre camí amb la mateixa rapidesa que arreu del món.

El senyor Duran i Ventosa necessita veure això confirmat en unes eleccions. Nosaltres no necessitem veure-ho confirmat, perquè sabem perfectament a què ens hem d'atendre en aquest punt. No venim ací a fer una comparació de forces amb cap altra força política; ni és aquest el lloc, ni fóra aquest el moment. Només hem volgut deixar ben sentat el nostre criteri i ben sentada la nostra posició. I creiem que després d'haver dit d'una manera ben clara que nosaltres estàvem disposats, sabent perfectament al que ens obliga el pacte de coalició, que estàvem absolutament disposats a votar l'art. 1.er d'aquesta Llei, i a votar tots els articles d'aquesta Llei, un darrera l'altre, no val a dir, com ens deia últimament el senyor Arnau i Cortina, que marcar la nostra posició era incompatible amb la permanència d'un company nostre al banc roig del Govern de la Generalitat.

El nostre company Fronjosà haurà de contestar per al·lusions — unes al·lusions ben directes i ben personals, per cert — a les paraules que pronunciava, respecte de la seva intervenció, el senyor Duran i Ventosa. Jo no sé quin arribarà a ésser el tràmit reglamentari, el tràmit més estrictament parlamentari, per a reprendre la qüestió que ha provocat en aquest moment el senyor Duran i Ventosa, en referir-se concretament a uns principis de denúncia que havia fet aquí el nostre company senyor Fronjosà. Respecte d'aquest punt, estem en absolut a la disposició de la Presidència, per tal que digui en quina forma ha d'ésser tramitat. Però el senyor Duran i Ventosa es permetia de fer disquisicions de caràcter polític general, i abans d'entrar en el que era el fons del seu discurs, abans d'entrar a explicar-nos l'enorme magnitud del sacrifici que varen fer en formar part del Govern gestor de la Generalitat, es permetia certes disquisicions respecte per què va triomfant el sentiment socialista a Espanya i a tot el món, i ens deia aquella cosa tan pintoresca, volent justificar el seu propi sacrifici, que si a Espanya les idees socialistes havien fet camí, era degut que hi va haver un home del Partit Socialista

que va fer un sacrifici semblant en l'època de la dictadura de Primo de Rivera. Nosaltres, que no som mai partidaris de fer sacrificis tan extraordinaris, i que no hem aprovat mai tal mena de sacrificis, hem de dir al senyor Duran i Ventosa que si els homes del socialisme espanyol no haguessin collaborat amb la dictadura de Primo de Rivera, és segur que el socialisme espanyol hauria fet, almenys, la mateixa marxa ascensional que ha fet fins el dia d'avui.

Arreu del món està triomfant el socialisme. La implantació del socialisme integral en la U. R. S. S. és un mirall ben esplendorós per a tot el món civilitzat, perquè no es necessiti que cap home del socialisme d'altres països collabori amb dictadures més o menys pestilents perquè triomfin les seves idees. Són idees que s'imposen arreu del món; s'han imposat a Espanya, s'imposaran pròximament a Catalunya, i en retreure aquestes petites intervencions, aquestes petites equivocacions d'homes aïllats en un moment determinat, no té absolutament cap importància polèmica, i per a mi només pot justificar sacrificis de la índole dels que han fet els senyors de Lliga Catalana en collaborar en els passats Governos gestors de la Generalitat.

Nosaltres no els podem admirar per aquesta classe de sacrificis, i insistirem a l'hora oportuna a demanar que sigui precisament el Parlament, no els Tribunals de Justícia, el que actuï; perquè hem de crear una Llei nova respecte d'aquest punt, i els Tribunals de Justícia només poden interpretar, aplicar, les Lleis que ja estan creades. Nosaltres hem vist una nova figura de delictes, hem proposat al Parlament que doni forma a aquesta nova figura de delictes, i, a més, nosaltres considerem que si hi ha un delictes de caire polític, que el poble s'ha pronunciat ja respecte d'aquests delictes de caire polític, és el Parlament, no els Tribunals de Justícia, el que ha de tractar la manera de trobar una sanció a aquests delictes polítics. És per això que en un dels nostres vots particulars tenim demanada la creació d'una Comissió parlamentària; no és pot deixar aquest assumpte únicament en mans del Govern de la Generalitat, Govern que, ja ho hem dit en altra ocasió i d'una manera ben solemne, mereix tota la nostra confiança, senyor Arnau i Cortina.

El Sr. ARNAU: Ho celebro i no pot ésser d'altra manera.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Evidentment; però ho posàveu en dubte fa un moment.

El Sr. ARNAU: No ho he posat mai en dubte.

El Sr. RUIZ I PONSETI: I els nostres vots consten al DIARI DE SESSIONS.

El Sr. ARNAU: Que li consti que no ho he posat mai en dubte; jo he dit allò a què obliga el deure.

El Sr. FRONJOSA: Quin deure?

El Sr. ARNAU: El deure que si el Govern de la Generalitat ha emprès una acció, ha de mereix, tant, per part nostra, la confiança als nostres representants, com per part de les VV. SS. al representant que hi teniu.

El Sr. FRONJOSA: Ja us ho diré jo més clar.

El Sr. PRESIDENT: No provoquin una cri-

si, senyors Diputats. (*Rialles.*) Segueixi el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Nosaltres, doncs, dèiem que, tot i mereixent la nostra absoluta confiança el Govern de la Generalitat, considerem que l'extraordinària amplitud política del delictes comès pels Governos gestors, requereix una sanció especial. Que la tramitació de l'aplicació d'aquesta sanció requereix que es substregui de l'esfera del Govern, i no per una manca de confiança, sinó perquè no és aquest un deure de govern. Aquesta tramitació considerem nosaltres que és pròpia del Parlament; no pas per arribar a l'aplicació de sancions—, que no ho hem demanat ni hem demanat mai que el Parlament es constitueixi en Convenció, sinó que únicament hem demanat la creació d'una Comissió parlamentària per veure quina tramitació s'ha de donar a la qüestió. Potser sí que el Parlament, a proposta d'aquesta Comissió parlamentària, acordarà senzillament fer una denúncia al Jutjat de guàrdia! Què sabem nosaltres el que en sortirà dels treballs d'aquesta Comissió? És evident que aquesta Comissió ha de treballar amb completa autonomia i ha de fer una proposta a aquest Parlament, i és evident també que la proposta serà addient a la importància del delictes, al decòrum del propi Parlament i al de la pròpia Comissió parlamentària.

Per consegüent, la nostra posició està perfectament fixada; estava ja perfectament fixada i l'hem reiterat en el moment actual. Respecte dels altres punts de detall a què es referia el senyor Duran i Ventosa, i que feien referència a la intervenció del nostre company senyor Fronjosà, ell ja donarà les explicacions que tingui per convenient.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Fronjosà, per al·lusions.

El Sr. FRONJOSA: Senyors Diputats: Vaig a intentar frenar les meves paraules, tant com pugui, a l'efecte de veure si dic tot allò que voldria dir aquesta tarda i de la manera que ho voldria dir.

Jo, senyors Diputats, sóc un home que en la vida política, en el moviment polític del proletariat, en sóc novell. Jo sóc un home que m'havia passat la vida dient mal de la política i dels polítics. Jo sóc un home que havia dit, durant tota la meva actuació de militant sindical obrer, que aquest és el meu origen i no cap altre, que el proletariat no havia d'intervenir en les lluites polítiques, i això ho fonamentava en unes raons i en altres raons, que ara no és del cas explicar.

Vull dir amb això que més que un home que tingui pretensions de tenir competència en les coses polítiques, sóc un vell militant en el moviment sindical de Catalunya, que porta l'esquena carregada de blaus per un seguit de repressions. I en cada una d'aquestes repressions, en la superfície, en el mig o en el fons he trobat gent de la Lliga Catalana. Jo no tinc cap odi, personalment, envers els homes de la Lliga Regionalista. Si massa se m'exigís, diria que alguns dels seus militants potser m'inspiren respecte personal. En canvi, n'hi ha d'altres que em són francament..... (*Segueix parlant i la Presidència talla les seves paraules tot declarant que no constaran en acta.*)

Comprenc que la meva actitud a vegades és

extemporània, no s'adapta gaire als convencionalismes de cartó.....

El Sr. PRESIDENT: Senyor Fronjosà! El Parlament mereix més respecte! No són convencionalismes, és un Reglament que la Presidència interpreta. Si ignora la V. S. el que és un Parlament, ho pot aprendre amb les deliberacions i pel temps que porta de parlamentari. No són convencionalismes de cartó, són les regles que permeten d'exterioritzar la sobirania de Catalunya! Cadascun dels senyors Diputats representa, en el seu conjunt, aquesta sobirania deliberant. Segueix la V. S.

El Sr. FRONJOSA: Jo no crec haver anomenat el Parlament.

El Sr. PRESIDENT: Convencionalismes de cartó, no n'hi ha a la Cambra! Hi ha un Reglament al qual ens hem d'atendre tots, i que procuro interpretar en tot moment. No és la paraula capriciosa del President; és el Reglament, la interpretació del qual em pertoca. Altrament, si la V. S. creu que no interpreta la Presidència el Reglament, té mitjans per a expressar-ho.

El Sr. FRONJOSA: Jo no m'he referit al Parlament.

El Sr. PRESIDENT: La V. S. no tindrà la pretensió d'esborrar el sentit d'una frase que era perfectament clara. Convencionalismes de cartó! Fixi's la V. S., i no em faci seguir: acabava la Presidència de cridar-lo a l'ordre perquè les seves paraules no eren el respectuoses que havien d'ésser per als senyors Diputats, i la V. S. diu que el seu llenguatge no s'avé a aquests convencionalismes de cartó. A qui es referia la V. S.? A qui parlava la V. S.? Als senyors Diputats, i entengui i pensi que Catalunya segueix i observa les nostres deliberacions. Segueixi la V. S.

El Sr. FRONJOSA: Com deia, aquesta tradició meva d'haver-me vist en circumstàncies perseguit per la meva actuació de militant obrer, ha fet que jo, en aquesta Cambra, quan entremiro i veig els representants dels responsables de totes les repressions que el proletariat de Catalunya ha sofert, seguts en aquests bancs, i moltes vegades en actitud no gaire conforme amb la que han de tenir els elements que saben que la seva consciència no està del tot exempta dels crims que s'han comès dintre del poble de Catalunya, és pel que moltes vegades surto d'aquell ambient que s'exigeix als homes que s'asseuen en aquests escons, i arribo a pronunciar paraules que, certament, no voldria pronunciar; i la meva satisfacció més intensa i més íntima fóra que jo, un dia, arribés a corregir-me de pronunciar i d'expressar-me així en aquest lloc, que prou sé i veig que no és adequat per a aquestes expressions. Però és que, per ventura, això és tan sols un fenomen temperamental? És producte, per exemple, d'un cretí o d'un enervament que no té motius bàsics per a indignar-se davant de les actituds, davant de la conducta, davant dels procediments, de les expressions i de les paraules dels senyors de Lliga Catalana?

Senyors Diputats: No vull parlar del final d'aquella Solidaritat Catalana. Jo no vaig viure aquells moments polítics de la ciutadania catalana. Jo recordo, perquè era quan començava la

meva vida de militant sindical, l'any 1909, com les reserves dels que havien estat soldats eren cridades a servir de carn de canó a Àfrica; i recordo com aquells homes, que varen creure que abans d'anar a defensar una cosa que per a ells havia de tenir un rendiment estèril i que, a més, era quelcom que repugnava a la seva consciència de treballadors, varem preferir, abans de marxar pacíficament com un ramat a les terres africanes, declarar la vaga general revolucionària en el mes de juliol d'aquell any. I recordarem, senyors Diputats, encara que alguna vegada s'ha negat des de les columnes del diari portant-veu del partit d'aquests senyors, que es deia d'una manera clara i terminant «Delateu!». Cada dia sortien articles estimulants la confiança, estimulants els confidents, els homes dels baixos fons anímics, que delatessin el ciutadà, el veí, el conegut i fins l'amic, estimulants que es delatessin les persones que per una contingència qualsevol haguessin pogut intervenir en aquell moviment. I nosaltres recordem que varem sofrir una persecució, que varem sofrir una repressió cruentíssima, que no solament quedà manifestada en aquells cinc homes que varen ésser afusellats a Montjuïc, sinó que, a més, va tenir la seva manifestació en gran nombre de famílies obreres, que eren les que, en realitat, sabien dels presoners i de les condemnes que passaven. Molta gent es fixava solament en els cinc homes que varen ésser afusellats i no sabien que en aquella repressió varen ésser molts els homes enviats a presidi i varen ésser moltes les condemnes de 25 i 30 anys.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Renoi!

El Sr. FRONJOSA: Ja pararem d'alguna cosa que ha de pesar damunt la vostra consciència. Ja varem dir l'altre dia que teniu sort que en aquest Parlament no hi hagi un grup de deu o quinze Diputats obrers, perquè...

El Sr. PRESIDENT: Aquí no hi ha més que Diputats i no poden haver-hi més que Diputats. No provoqui incidents que la Presidència de la Cambra no està disposada a consentir. Segueixi el senyor Fronjosà.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Això és electoral. No en fem cas.

El Sr. FRONJOSA: En aquella repressió, els senyors de Lliga Catalana...

El Sr. PRESIDENT: Una de les víctimes d'aquesta repressió ha estat el President i sap mantenir-se en els termes reglamentaris. Segueixi el senyor Fronjosà dintre del Reglament.

El Sr. FRONJOSA: I ens trobem després en un altre moment, en l'any 1917, quan es convocava per aquests senyors, a Barcelona (*assenyala la Minoria de Lliga Catalana*), una Assemblea de Parlamentaris, que va ésser precedida d'un moviment d'agitació en les consciències de tots els ciutadans de Catalunya. Però aquella famosa Assemblea de Parlamentaris va ésser traïda també per la gent de Lliga Catalana. En una obra del nostre estimat company Rovira i Virgili, tractant en detall tot el procés de l'Assemblea de Parlamentaris, reporta unes paraules pronunciades en plena Assemblea pel senyor Cambó, paraules que eren després traïdes, que eren després desconegudes da-

vant d'una cartera de Ministre. Però no n'hi havia prou amb això — que a nosaltres això ens hauria importat poc, que a nosaltres ens hauria importat poc que un senyor o un altre aprofités unes circumstàncies polítiques per arribar a ésser Ministre, que això a nosaltres no ens fa cap efecte o no ens fa efecte suficient per a fer una crítica, perquè nosaltres sabem que els homes que de la política n'han fet una professió, la màxima aspiració que tenen es arribar a ésser Ministre — ; però tots recordarem que d'aquella Assemblea va sortir un estat d'esperit que es va encomanar a les organitzacions obreres, i d'aquella Assemblea i d'aquell estat d'esperit en va sortir una vaga general, i perquè no es varen cremar convents, algun idiota la va qualificar de setmana còmica ; perquè els que així varen qualificar aquella vaga general no varen sentir les fiblades en la seva carn viva. I aquests senyors que havien provocat aquesta agitació, varen aleshores intentar tirar aigua al vi, i no varen comprendre que el proletariat havia estat portat a una actitud, a un estat d'ànim, per culpa de les seves campanyes i de les seves estimulacions. I ve el moment més greu ; i ens trobem que, com a conseqüència d'aquesta terrible repressió, una de les més fortes que ha sofert el proletariat, essent Ministre de la Governació el senyor Sánchez Guerra — jo no recordo una repressió tan sagnant com aquella —, va restar un pòsit d'odis dintre de les masses obreres, pòsit d'odis que encara no s'ha extingit. I enllaçant-la amb aquesta repressió, ens trobem abocats a la famosa vaga de la «Canadiense», de l'any 1919. I en aquella vaga de la «Canadiense» són els senyors de Lliga Catalana els que surten al carrer amb el braçal del Sometent, declarant d'una manera clara i ostensible que no sols existeix una lluita de classes, sinó que existeix, d'una manera permanent, una guerra de classes, tota vegada que ells es posen les armes al coll. I aquí veiem altra vegada, després del 1909 i del 1917, com les activitats de la gent de Lliga Catalana estan sempre en front del proletariat, sempre en contra de les seves reivindicacions.

I després de la vaga de la «Canadiense» ja no va tenir control ni aturador l'odi ferotge d'aquesta gent que s'asseu en aquests bancs. (*Assenyala els escons de la Minoria de Lliga Catalana.*) El dia 30 de novembre del 1920, Francesc Layret queia davant mateix de la seva casa, assassinat, i aquell mateix dia, en la nit d'aquell mateix dia, en el despatx de la Presidència de la Mancomunitat, amb la presència d'aquests homes que estan en aquests escons — hi ha encara avui un funcionari que, si jo tingués la garantia de la seva inamobilitat en el lloc, si tingués la seguretat que no seria víctima d'una repressió, el nomenaria —, s'envià a cercar pastes i vins per a celebrar l'assassinat de Francesc Layret. (*Rumors.*) I ací hi ha homes, el senyor Vallès i Pujals, que aleshores era President de la Diputació Provincial de Barcelona...

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Sant Antoni!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Això, en un míting va molt bé.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Ni en un míting.

El Sr. FRONJOSA: A mi no m'importa l'o-

piní que puguin tenir de mi. (*Dirigint-se a la Minoria de Lliga Catalana.*)

El Sr. PRESIDENT: Senyor Fronjosà...

El Sr. VALLÈS I PUJALS: No ofèn qui vol, sinó qui pot.

El Sr. FRONJOSA: Doncs és la veritat. Que li molesta la veritat? Doncs, posi-s'hi malves!

El Sr. PRESIDENT: Observi la V. S., senyor Fronjosà, que quan queia el senyor Layret pels carrers de Barcelona, el President que us parla era Diputat de la Mancomunitat, i si hagués ocorregut el que ha dit la V. S. n'hauria protestat, com va protestar a la Diputació de Barcelona i a la Mancomunitat de la repressió Anido. Segueixi la V. S.

El Sr. FRONJOSA: Jo insisteixo que aquell dia, en el despatx de la Presidència...

El Sr. PRESIDENT: Segueixi el seu discurs, senyor Fronjosà, i observi que la V. S. no pot discutir amb la Presidència, que l'amonesta per primera vegada. La Cambra no es pot convertir en allò que la convertiria aquest debat. Segueixi la V. S.

El Sr. FRONJOSA: Dic, doncs, que trobem també en l'assassinat de Francesc Layret...

El Sr. PRESIDENT: Senyor Fronjosà, no som ací per a formular aquestes inquisicions. Segueixi la V. S. i sintetitzi el seu pensament polític ; perquè són aquells uns moments que hem viscut tots i que, per tant, són a la memòria de tots. Pensi que no estem instruint un sumari. Segueixi la V. S., sinó em veuré obligat a cridar-lo a l'ordre ; perquè no es pot consentir la forma com es produeix la V. S. La Presidència mereix més consideració, no personalment, sinó perquè és el resultat del respecte individual de tots els Diputats. No estem instruint ara el sumari per la mort del senyor Layret.

El Sr. FRONJOSA: Però jo em veig obligat a aquesta exposició de fets per a reforçar la meua argumentació.

El Sr. PRESIDENT: La V. S. té la paraula per al·lusions. No fem ara una revisió històrica, que ens portaria molt lluny.

El Sr. FRONJOSA: Aleshores, no sé què dir. I bé, ve l'any 1923, senyors Diputats, que no és altra cosa que voler castigar el poble perquè en virtut del desastre del Nord d'Àfrica volien tancar i diluir les responsabilitats de la persona que en aquell moment representava la monarquia espanyola, i també trobem homes de Lliga Catalana embolicats, conspirant per arribar a la realització d'aquella situació. Recordem que des de la Presidència de la Mancomunitat, el dia 23, es donava el cop d'Estat, i el 24 el President de la Mancomunitat, que no va saber guardar-la amb la fidelitat i la dignitat que la seva alta jerarquia representava i que la dignitat dels catalans exigia, publicava un manifest, que ara no puc llegir perquè no ho he dit anteriorment al President de la Cambra, en el qual es deia que els catalans no havien de témer res del General dictador. Els catalans de segons quin aspecte i quina condició ; però els que treballem, els que al matí ens hem d'aixecar per anar a guanyar el jornal, varen tenir-ne que témer. Es diu que no fou una dictadu-

ra, malgrat els seus set anys, cruenta ; però als tres mesos s'havia afusellat a dotze obrers.

Diuen que la Dictadura era una cosa esperada per tots ; no era esperada per tots, era esperada per ells, perquè sabien que en aquell impuls popular els hauria tocat un expuix, perquè en aquells moments ells també ajudaven a aguantar una monarquia de la qual, en parlar-ne hem de fer un gran esforç mental o una continència de llenguatge per no expressar paraules que no s'adiguin a la solemnitat d'aquesta Cambra.

Però aquesta no és una posició que neixi d'ara, sinó que és tota una història de fets, són unes plaques, és una sang, és la llibertat, és la vida de la classe treballadora de Catalunya, que s'aixeca i estigmatitza aquesta gent, que després encara volen mantenir una posició de privilegi davant dels homes que d'una manera honrada i digna s'han convertit en defensors dels principis autonòmics de Catalunya.

I treia, després, a relluir una cosa que l'altra dia jo plantejava aquí, d'una finca venuda...

El Sr. PRESIDENT : Senyor Fronjosà, si la V. S. ha de plantejar assumptes que puguin afectar l'honorabilitat d'algun senyor Diputat, no ignora que té mitjans reglamentaris per a fer-ho.

El Sr. FRONJOSA : El senyor Duran i Ventosa n'ha parlat anteriorment.

El Sr. PRESIDENT : Reculli l'allusió la V. S., però no faci història ; i si hi ha coses que puguin afectar l'honorabilitat de cap senyor Diputat, té mitjans reglamentaris per a exposar-les. Segueixi la V. S.

El Sr. FRONJOSA : Doncs feia referència a una finca que es va vendre a la Junta Mixta d'Urbanització i Acasernament pel valor de tres milions de pessetes, quan solament havia estat valorada en set-centes mil.

El Sr. PRESIDENT : D'aquesta qüestió pot tractar-ne la V. S. en sessió secreta.

El Sr. FRONJOSA : Doncs, no he dit res.

El Sr. PRESIDENT : La V. S. insinua coses que no poden insinuar-se en aquesta forma. Aquesta Presidència ha de vetllar per l'honorabilitat de tots els senyors Diputats. La V. S. vol donar un espectacle ? Sap tota l'opinió que aquesta Presidència empara sempre tots els senyors Diputats en els seus drets. No creu la V. S. correcte l'actitud de la Presidència ?

El Sr. FRONJOSA : Jo no vull ofendre la Presidència, ni hi tinc cap interès. Em mereix tots els respectes i consideracions, tant personals com privades ; però crec que les meves paraules no justifiquen el que la Presidència s'hagi posat d'aquesta manera.

El Sr. PRESIDENT : Doncs segueixi la V. S. Segueixi el senyor Fronjosà, tenint en compte les observacions que li he fet. Recordi que un dels deures de la Presidència és vetllar per a cada un dels senyors Diputats. Per a tot allò que pugui afectar la seva honorabilitat o el seu bon nom, hi ha mitjans reglamentaris per a escatir-ho. Segueixi la V. S.

El Sr. FRONJOSA : Jo insisteixo en el que vaig dir l'altre dia i demano, doncs, a la Presi-

dència que quant abans millor convoqui una sessió secreta, perquè estic convençut...

El Sr. DURAN I VENTOSA : Sí, home ; sí. Demani una sessió secreta.

El Sr. PRESIDENT : La Presidència es posarà d'acord amb els caps de les Minories per a prendre les disposicions pertinents. Pot seguir la V. S.

El Sr. FRONJOSA : I res més ; perquè ara estic ja completament desballestat i sé que, involuntàriament, em faria advertir per la Presidència amb massa freqüència. No vull dir res més.

El Sr. CONSELLER de Governació : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Conseller de Governació.

El Sr. CONSELLER de Governació : Senyors Diputats : Em crec amb l'obligació d'intervenir en aquesta incidència per tal de fixar, encara que sols sigui, la posició del Govern. Entorn d'una defensa personal i política del senyor Duran i Ventosa, s'ha promogut un debat de caràcter polític, i, naturalment, que jo he de recollir tot allò que és necessari perquè quedi ben situat aquest assumpte en els aspectes que corresponen a la Cambra i al Govern.

El senyor Duran i Ventosa, en mèrits del parlament i d'unes paraules del senyor Fronjosà, s'ha cregut en el cas de defensar-se ací ; defensar-se d'unes acusacions que tenen dos aspectes : un aspecte que en podríem dir personal, en quan afecta la seva gestió en l'exercici del seu càrrec de gestor al Govern de la Generalitat, i un altre aspecte, que és essencialment polític, el qual es refereix a la seva actuació política per l'acceptació d'aquests càrrecs. Distingint, doncs, aquestes dues coses, jo he de dir, respecte la primera cosa, que en la conducta, en la gestió, en l'exercici del càrrec pel senyor Duran i Ventosa, jo no tinc cap vacil·lació en afirmar que per nosaltres, pel Govern, fins el moment actual no tenim dubte de cap classe sobre la seva honestetat i sobre la seva honorabilitat. El senyor Fronjosà ha fet una acusació ; seguirà els seus tràmits, i en aquell moment ho veurem i ho jutjarem. En el moment actual no hi ha cap motiu per a dubtar de la seva honorabilitat. Amb la sinceritat que és obligatòria en un Govern, jo i la majoria dels meus companys així ho creiem.

Però el senyor Duran i Ventosa es queixava amargament d'aquests atacs amb un to que semblava que volia dir : «No s'hi val a fer aquestes coses.» Però, senyor Duran i Ventosa, jo he de recordar a la V. S. que és llàstima que no penses això abans ; que no ho recordessin així la V. S. i els seus companys quan exercien càrrecs governatius en el Govern de la Generalitat ; que no recordessin que mentre hi havia uns Consellers, companys nostres molt digníssims, que eren a la presó, es publicuessin unes notes, des de la Presidència i des de les Conselleries de la Generalitat, que afectaven certs aspectes de llur honorabilitat.

El Sr. DURAN I VENTOSA : No, no ! Mai !

El Sr. CONSELLER de Governació : Almenys tenien la tendència de desacreditar-los dient que no havien conservat una conducta regular en l'administració d'unes coses que afectaven la Generalitat.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Al contrari ; vaig fer constar sempre que no hi havia cap dubte respecte a l'honorabilitat de cap dels Consellers d'abans. Vaig fer-ho constar constantment, i tota la premsa de Barcelona pot ésser-ne testimoni.

El Sr. CONSELLER de Governació : Celebro que aquestes paraules serveixin de rectificació a la V. S.

El Sr. DURAN I VENTOSA : No és cap rectificació ; ja vaig dir-ho aleshores.

El Sr. CONSELLER de Governació : Anem a un altre aspecte : a la qüestió política. En quan a la funció pública, senyor Duran i Ventosa, jo he de dir que tant l'actitud de la V. S. com la dels vostres companys de Lliga Catalana acceptant els càrrecs que vàreu acceptar, donant suport a aquelles situacions polítiques que eren d'hostilitat absoluta als drets i a les llibertats de Catalunya, mereixen tota la nostra censura ; perquè la vostra actuació era essencialment anticatalanista i antidemocràtica. I a més... Sembla que el senyor Vallès i Pujals, amb un gest que fa, sembla que se'n dol.

El Sr. VALLÈS I PUJALS : Amb fonda amargor ! Al Govern li consten coses que fèrem nosaltres, que demostren el nostre màxim catalanisme en aquells moments. Jo recordo les paraules del senyor President de la Generalitat, que deia que hi ha certes coses que el que ha governat no les ha de dir mai públicament. No vull retreure al senyor Espanya certes coses ; perquè nosaltres no volem fer safareig.

El Sr. CONSELLER de Governació : Nosaltres no en fem cap de safareig. El que jo dic és que mereix censura la Lliga Catalana per col·laborar amb la Comissió gestora de la Generalitat.

El Sr. VALLÈS I PUJALS : I dèieu que la seva actuació fou anticatalanista ?

El Sr. CONSELLER de Governació : Sí ; fou una posició antidemocràtica i anticatalanista. La Lliga tenia una tradició catalanista i en aquells moments es prestava a donar suport a una situació d'anticatalanitat absoluta. Vosaltres dieu : « És que ho fèiem per a servir Catalunya. » Això deia el senyor Duran i Ventosa, i això és el que vol venir a dir el senyor Vallès i Pujals, en dir que feien un sacrifici per a salvar Catalunya.

El Sr. DURAN I VENTOSA : No n'he parlat de sacrifici ; no n'he parlat !

El Sr. CONSELLER de Governació : Almenys, el senyor Ruiz i Ponseti parlava que això era una espècie de sacrifici. Jo us dic que compareu la conducta de vosaltres, dels vostres homes, en un moment i en un altre. És que també servíreu Catalunya quan abandonàreu els bancs d'aquest Parlament ? Com és que quan vingué la Llei del 2 de gener no solament no abandonàreu els bancs del Parlament de Madrid, sinó que, al contrari, acceptàreu càrrecs, i després us n'heu aprofitat ? Una Llei que vosaltres mateixos consideràveu injusta — almenys jo recordo que, en la discussió que hi hagué, vosaltres dèieu que no podíeu aprovar, perquè era contrària a la Constitució, i que, per consegüent, era anticonstitucional. Però després de combatre-la, fóreu vosaltres mateixos els que prestàreu suport a aquella Llei, acceptant

càrrecs, i, per consegüent, aprofitant-vos d'una Llei anticonstitucional que vosaltres atacàreu.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Però un amic nostre va ésser el que va interposar-hi recurs i cap de vosaltres no ho va fer !

El Sr. CONSELLER de Governació : Però ho va fer el senyor Martínez i Domingo..... (Rumors.)

El Sr. PRESIDENT : Seayors Diputats : no oblidin que el senyor Martínez Domingo era President de la Cambra, i que en aquells moments actuava com a tal i no com a representant de la Minoria de Lliga Catalana.

El Sr. BATTESTINI : Però si ni mai n'ha estat soci de la Lliga !

El Sr. PRESIDENT : El senyor Martínez i Domingo va fer-ho perquè va creure complir així la seva obligació en l'exercici del càrrec, independentment de l'actuació política del partit a què estava adscrit. Segueixi el senyor Conseller de la Governació.

El Sr. ARNAU : Molt bé : aquesta és la veritat !

El Sr. CONSELLER de Governació : Tan veritat, que per a completar les manifestacions del senyor President, i sense voler rectificar res del que he dit, he de manifestar que el senyor Martínez i Domingo es reunia amb representants de l'Esquerra precisament per a tractar d'aquest recurs.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Ja ho sé, ja !

El Sr. PRESIDENT : Segueixi la V. S.

El Sr. CONSELLER de Governació : I amb l'aportació metèlica dels Diputats d'Esquerra, per a fer el dipòsit corresponent ; sense que se us degui res a vosaltres en aquest aspecte. (« Molt bé ! », en la Majoria.)

Jo recordo — i segurament ho deuen recordar les VV. SS., perquè es publicaven a *La Veu* — notes oficioses de Lliga Catalana, en què dèieu per a justificar l'acceptació d'aquells càrrecs, que ho fèieu pel bé de Catalunya, i que, a més, imposàveu dues condicions : amb les quals anàveu a buscar, primer, el traspàs d'Obres Públiques, i després, el traspàs de la Recaptació de Contribucions. Dèieu això i es va trigar un any en fer el traspàs d'Obres Públiques.....

El Sr. VALLÈS I PUJALS : Si només hi vàrem estar quatre mesos !

El Sr. CONSELLER de Governació : Varen estar mesos i mesos i aquests traspasos no venien. Jo sé l'angoixa que vosaltres mateixos teníeu precisament perquè no venia això ; no vinguéu ara a rectificar les coses que han estat una realitat.

El Sr. VALLÈS I PUJALS : I això és una actitud anticatalanista !

El Sr. CONSELLER de Governació : És la negociació del catalanisme...

El Sr. FABREGA : Són els encens a Lerroux !

El Sr. PRESIDENT : No desobeeixin les indicacions de la Presidència. Segueixi el senyor Conseller de Governació en l'ús de la paraula.

El Sr. CONSELLER de Governació : El traspàs de serveis de recaptació de contribucions ja veieu com no s'ha fet fins a última hora. Encara, un altre greuge ; mentre vosaltres governàveu,

toleràveu sense protesta totes les extralimitacions de caràcter legal que es feien per unes i altres autoritats. Vosaltres estàveu a la Generalitat quan es cometien tots aquells actes que han motivat la presentació d'aquesta Llei: nomenaments de Comissions gestores per a substituir Ajuntaments, creació de Comissions governatives en una sèrie d'Ajuntaments que no havien intervingut per a res en el 6 d'octubre, quan ja ni se'n parlava del 6 d'octubre. Això ho feien sense la vostra protesta, i prestant vosaltres tot el vostre suport i, per consegüent, demostrant la vostra complicitat per aquestes coses.

El senyor Duran i Ventosa — jo vull acabar breument — ha volgut donar una derivació a aquest debat volent enfrontar la Unió Socialista de Catalunya amb l'Esquerra. Ja en les manifestacions del senyor Ruiz i Ponseti ha quedat aclarit aquest punt. La Unió Socialista de Catalunya, junt amb l'Esquerra i altres partits d'esquerra van formar un Govern de coalició, i — ho ha dit molt bé el senyor Ruiz i Ponseti — tots els compromisos del Front Popular que hagin d'ésser obra de Govern, seran realitzats amb absoluta lleialtat. No tenen res a veure les diferències d'apreciació d'uns i altres elements. Jo tinc la seguretat que la Unió Socialista de Catalunya complirà amb el seu deure i amb els compromisos i prestarà suport a tota l'obra de Govern.

El que sí he de recollir, és el reconeixement que ha fet el senyor Duran i Ventosa que els partits republicans esquerrans espanyols afavoreixen tota l'obra autonòmica de Catalunya...

Els Srs. VAL·LÈS I PUJALS, i DURAN I VENTOSA: Evident, evident!

El Sr. CONSELLER de Governació: ...enfront precisament dels vostres aliats. Deia el senyor Duran i Ventosa: «Nosaltres, precisament per ésser elements de caràcter conservador, ens hem vist obligats a formar aliances amb altres partits conservadors espanyols». Voleu justificar la vostra coalició, o la vostra intelligència, o el vostre suport a partits conservadors espanyols sota aquest punt de vista. Però, ¿és que es pot justificar de cap manera la vostra unió, no amb partits conservadors que poden tenir una tendència més o menys autonòmica, encara que sigui una simple descentralització, sinó amb partits representats per persones que constantment no han fet més que parlar contra les llibertats de Catalunya? Això no es justifica sota cap aspecte i, com és natural, tot això, que té un aspecte polític, és el poble qui ho sanciona. Amb això, de comú acord, senyor Duran i Ventosa! Ja ho ha reconegut la V. S. El poble es qui diu la última paraula; el poble és el que dicta el seu veredict, i aquest veredict ja us el digué el 16 de febrer condemnant la vostra obra i reconeixent que Esquerra Republicana de Catalunya, els nostres homes que actuaren el 6 d'octubre, varen complir amb el seu deure.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Demano la paraula per a rectificar breument.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Em sembla

que els que ens han sentit, hauran apreciat el to del meu discurs i el to d'alguns dels altres discursos que aquí s'han pronunciat. No crec que hagi de rectificar res del que he dit fins ara; em mantinc en el que he dit i amb el to i cordialitat que he parlat de tothom, àdhuc de la Minoria d'Unió Socialista. Aquí, si conencéssim a contestar-nos uns i altres, em sembla que això prendria un aspecte de míting i es convertiria en allò que se'n deia abans un míting de controvèrsia. No; em sembla que no és aquest el cas. He exposat tot el que havia de dir, i em sembla que algunes de les paraules que he pronunciat, més aviat han estat ratificades pel propi senyor Conseller de Governació. No tinc res més a dir, perquè em penso que els elements de judici per admetre o no admetre el vot particular de la minoria d'Unió Socialista, ja els teniu tots, i em remeto per tot l'altre al que digui a la Presidència de la Cambra.

El Sr. FRONJOSA: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Fronjosà.

El Sr. FRONJOSA: Demano que es redacti una proposició concedint un vot de gràcies a aquests senyors!

El Sr. PRESIDENT: El senyor Fronjosà està entestat en tenir diàlegs constantment amb la Presidència. Sortosament, no en trobo avui amb ganes de discutir. Té la paraula la Comissió.

El Sr. ARNAU: Estàvem en la discussió d'aquest art. 1.er i ens hem desviat tant, que en realitat, en lloc de semblar que parlàvem d'aquest article, semblava que anàvem a fer tota una història de la vida política de Catalunya. Naturalment, que en aquest punt la Comissió no ha de contestar; no perquè no hi hagi coses de les que hagi pogut manifestar el senyor Fronjosà respecte aquesta història retrospectiva de la política de Catalunya, sobre la qual nosaltres hi estariem d'acord, sinó perquè no hem de desviar el debat, que ens portaria massa enllà. Jo celebri, en nom de la Comissió, les paraules que ha pronunciat el Diputat senyor Ruiz i Ponseti; perquè ha reconegut aquesta posició i aquest deure que tenim tots nosaltres respecte l'obra de govern — que aquesta obra de govern no vol dir que no permeti que cadascú, després, hagi d'eixalar les seves idees. Cadascú pot prosseguir el seu camí; però hi ha els compromisos amb el que representa l'obra de govern i amb el que representava el front comú del 16 de febrer, al qual nosaltres tots tenim el deure de respondre, amb veritable lleialtat, donant el suport necessari al Govern.

I no puc, després d'haver contestat al senyor Ruiz i Ponseti, deixar per alt una interrupció que he fet al senyor Duran i Ventosa, quan parlava que quan actuaven els militars ho feien sempre amb un alt esperit de justícia. Jo he dit que a vegades — i dic a vegades, perquè la història en aquests darrers temps ens ha demostrat que la pròpia primera autoritat de Catalunya hagué de frenar els impulsos de les altres autoritats que s'havien excedit en les ordres que tenia donades. Per tant, vol dir que tots els poders, siguin militars, siguin civils, es poden excedir, i que es po-

den discutir totes les coses, i que no sempre que hi ha un poder, nosaltres l'hem d'acatar com si realment fos un dogma; que tots els homes poden fallar, i en aquells moments, aquelles autoritats militars es varen excedir, i per això jo he dit en aquella interrupció que «a vegades».

El Sr. DURAN I VENTOSA: El que jo he dit, és que nosaltres no havíem influït en el que feien ells.

El Sr. ARNAU: Ha parlat la V. S. que el poder militar actuava sempre amb una màxima justícia.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: No ho creiem ningú!

El Sr. ARNAU: Jo he interpretat així aquestes paraules. Celebro que no sigui així, perquè ja he dit que no es podia acceptar aquest dogma. Crec que els homes es poden equivocar i que el mateix es pot equivocar un home militar que un home civil.

El Sr. PRESIDENT: I un home eclesiàstic! (Rialles.)

El Sr. DURAN I VENTOSA: Em remeto només al que constarà al DIARI DE SESSIONS, que jo no esmenaré.

El Sr. ARNAU: Estem, doncs, en aquest article primer, respecte del qual ahir la Comissió ja va exposar el seu criteri de suprimir aquelles paraules que diuen «els actes administratius», per considerar que d'aquests actes administratius ja es parlava en l'article tercer. Per tant, la Comissió proposa novament a la Cambra la redacció següent: «Es consideren il·legítims i contraris a l'ordre jurídic les Autoritats i Organismes de nomenament governatiu que regiren la vida municipal de Catalunya durant el període comprès del 6 d'octubre del 1934 al 19 de febrer darrer».

El Sr. PRESIDENT: Cal, però, primer decidir respecte del vot particular de la Minoria d'Unió Socialista. La Comissió, l'accepta o no?

El Sr. ARNAU: He entès, de les paraules que havia pronunciat el senyor Ruiz i Ponseti, que si la Comissió no acceptava aquest vot particular, el retiraven i votarien el Dictamen de la Comissió.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI: El nostre punt de vista ha estat d'insistir d'una manera categòrica que desitgem l'acceptació del vot particular; que quan es posi a votació aquest vot particular, nosaltres votarem a favor d'aquest, i únicament en el cas que fóssim derrotats, en el cas que no fos acceptat aquest vot particular, nosaltres ens sumariem a la votació de la Majoria i votariem l'article tal com quedés redactat per la Comissió.

(A continuació, en votació ordinària i amb els vots a favor de la Minoria d'Unió Socialista, es rebutja el vot particular. També en votació ordinària queda aprovat l'article primer del Dictamen en la redacció definitiva proposada per la Comissió. Suspenden el debat.)

Lectura del Dictamen de la Comissió sobre el Projecte de Llei referent a la Successió intestada

(Un senyor Secretari llegeix el següent)

«DICTAMEN

Reunida la Comissió Permanent de Justícia i Dret sota la presidència del senyor Josep Andreu i Abelló, actuant de Secretari el senyor Carles Gerhard i Ottenwaelder, i amb assistència dels Vocals senyors Rovira i Virgili, Colldeforns, Mies, Torres i Barberà, Ribas i Soberano, Magre, Abadal, Sol, i Xirau, per tal de dictaminar sobre el Projecte de Llei referent a la Successió intestada, acorda, per majoria de vots, i a reserva dels vots particulars i esmenes que puguin presentar-s'hi, sotmetre a l'aprovació de la Cambra el següent

PROJECTE DE LLEI SOBRE SUCCESSION INTESADA

CAPÍTOL I

Disposicions generals

Art. 1.er La successió intestada no té lloc més que quan en tot o en part falten la testamentària i la derivada de capítols.

Art. 2.ª Quan la institució d'hereu feta pel causant comprèn solament una part al·lòtota de l'herència, la part no disposada és deferida als hereus per intestat.

Les disposicions ordenades pel testador seran mantingudes, àdhuc en el cas que els hereus instituïts no arribin a ésser-ho.

Art. 3.er Si el testador només deixa una part al·lòtota de l'herència als que institueix hereus, i resta vacant la porció d'algun d'ells, aquesta porció, a manca de substitut, passa als restants instituïts; amb preferència entre ells, als cridats conjuntament amb el titular de la porció vacant. Si quedés vacant la porció destinada a algun dels hereus intestats, es deferirà als altres hereus intestats.

Art. 4.er L'hereu de cosa certa i determinada és considerat legatari.

Art. 5.er La delació de l'herència intestada té lloc al moment de la mort del causant. Excepcionalment, quan hi hagi possibilitat de successió testamentària o derivada de capítols, la delació es produirà al temps de sobrevenir algun fet que faci desaparèixer aquella possibilitat. En el cas de delació successiva previst a l'article següent, la delació posterior tindrà lloc quan l'anterior quedi ineficax. No obstant, en tots aquests casos es consideraran que els que arribin a ésser hereus ho han estat des de la mort del causant.

Art. 6.er Quan cap dels parents més pròxims cridats en la primera delació intestada no arribi a ésser hereu, o sigui apartat de l'herència per indignitat, la successió és novament deferida als de grau següent, i així successivament, de grau en grau

i d'ordre en ordre, salvant el dret de transmissió d'herència deferida i no adida en els casos permesos per la Llei.

Quan siguin solament algun o alguns dels parents els que es trobin en qualsevol de les situacions expressades en el paràgraf primer d'aquest article, la porció vacant serà novament deferida als parents que llavors existeixin i siguin dels que igualment haurien estat cridats juntament amb els que han arribat a ésser hereus, si el que deixà vacant la seva part hagués mort abans de produir-se l'anterior delació. En tots els altres casos, els hereus restants incrementaran llur participació amb la part vacant, per dret d'acréixer.

Art. 7.º El parentiu que dona dret a la successió intestada és el de consanguinitat derivat de matrimoni i, excepcionalment, el civil per adopció i el d'afinitat entre cònjuges.

El parentiu de consanguinitat no derivat de matrimoni sols dona lloc a la successió en els casos previstos en els arts. 16, 17, 28 i 30.

Art. 8.º La proximitat del parentiu es determina pel nombre de generacions. Cada generació forma un grau i cada sèrie de graus una línia.

La línia és directa quan les persones descendeixen una de l'altra, i pot ésser ascendent o descendent.

La línia és col·lateral quan les persones, sense descendir una de l'altra, vénen d'un tronc comú.

La computació de graus en la línia directa es fa pel nombre de generacions. En la línia col·lateral es fa sumant les generacions de cada branca, sortint del tronc comú.

Art. 9.º En una mateixa successió el parent més pròxim exclou els altres, llevat els casos que la Llei, per dret de representació, crida conjuntament parents de grau diferent dins d'una mateixa línia.

Art. 10. Per dret de representació, els descendents d'una persona morta o declarada absent al moment de la delació intestada, són cridats a ocupar el seu lloc.

El dret de representació només s'aplica als descendents del causant sense limitació de grau, i als fills de germà premort sense estendre's, però, als descendents dels fills d'aquest.

Art. 11. El dret de representació no es perd per haver renunciat el representant l'herència del representat, i no l'afecten les obligacions i càrregues de l'herència d'aquest.

Art. 12. L'herència es divideix per parts iguals entre els cridats; però quan és aplicable el dret de representació entre descendents, la divisió s'efectua per branques o estirps, i els representants de cada branca es reparteixen per parts iguals la porció que hauria correspost al seu representant.

Si el dret de representació es produeix en la línia col·lateral, s'estarà al que disposen els articles 21 i 22.

Art. 13. Els que estiguin units al causant per dues o tres línies de parentiu, per procedir de matrimoni entre parents, participaran en la successió intestada que, en el seu cas, els correspongui per cadascuna de les línies.

CAPÍTOL II

Ordres successoris

Art. 14. L'herència es deferix per l'ordre següent:

1.ª Als descendents, per ordre de proximitat de grau.

2.ª Als ascendents més pròxims, germans de doble vincle i nebots, fills de germà de doble vincle premort.

3.ª Als germans unilaterals, consanguinis o uterins, i nebots, fills de germà unilateral premort.

4.ª Al cònjuge supervivent.

5.ª Als altres col·laterals fins al sisè grau; i

6.ª A la Generalitat de Catalunya.

Art. 15. Els fills hereden per caps. Els néts i altres descendents per estirps, en representació dels seus pares.

Art. 16. Els fills nascuts fora de matrimoni hereden del seu pare com els nascuts de matrimoni. Uns i altres concorren a l'herència per parts iguals; però si els fills nascuts fora de matrimoni són més que els de matrimoni, l'herència es distribuirà per meitat entre els dos grups.

Art. 17. Els fills nascuts fora de matrimoni tenen els mateixos drets successoris que els de matrimoni, respecte a l'herència de la mare i dels parents materns, i recíprocament.

Art. 18. L'adoptat i els seus descendents tenen en relació a l'adoptant els mateixos drets successoris que els descendents d'aquest.

Art. 19. L'ascendent més pròxim exclou el més remot, encara que sigui de línia distinta.

Si només hi ha ascendents i són de línia diversa, succeïxen en una meitat els de la línia paterna i en l'altra meitat els de la materna. Si dins d'alguna línia hi ha diversos ascendents, succeïran per caps.

Art. 20. Si concorren a l'herència solament germans dobles o solament nebots, fills de germà doble premort, encara que siguin de diverses estirps, la successió es farà per caps.

Art. 21. Si concorren ascendents amb germans dobles, la successió es farà per caps.

Si ultra els ascendents o germans dobles, o solament amb els ascendents, o solament amb els germans dobles, concorren nebots, fills de germà doble premort, l'herència es dividirà en tantes parts com siguin, en cada cas, els ascendents, els germans vius i les estirps de nebots.

La participació dels ascendents no podrà ésser mai menor de la quarta part de l'herència.

Art. 22. Si en qualsevol dels casos de concurrència expressats en el paràgraf segon de l'article anterior hi ha una sola estirp de nebots, aquests percebran, per caps, el que correspongui a l'estirp. Si són dues o més, s'acumularan les parts que corresponguin a les estirps cridades, i tots els nebots que les integrin succeïran en el conjunt per caps.

Quan la porció corresponent a algun dels nebots esdevingués vacant, acreixerà als seus germans. Si el nebot fos únic a l'estirp, la porció

vacant acreixerà als oncles vius, germans del causant, i als altres nebots; els primers, com si la divisió es fes per estirps, i la resta, als altres nebots, per caps.

Art. 23. No té dret a succeir l'ex-cònjuge, quan el matrimoni hagués estat dissolt o declarat nul per sentència ferma.

Art. 24. Tampoc no té dret a succeir:

1.ª El cònjuge que en morir el causant estigui en estat de separació de persones i béns amb el difunt, si la separació fou demanada per mutu consentiment o decretada per causa que impliqui la culpabilitat del supervivent.

2.ª El cònjuge que es trobi separat de fet amb trencament de la unitat familiar, per mutu consentiment exprés o per alguna de les causes que permeti la separació judicial i a la vegada impliqui culpabilitat imputable al supervivent.

S'entendrà que no hi ha culpabilitat en els casos de separació circumstancial motivada per exigències de la vida.

Art. 25. Si en morir el causant hi hagués pendent demanda de nullitat de matrimoni, de divorci o separació per causa que impliqui culpabilitat del supervivent, els hereus presumptes cridats en defecte del cònjuge, segons l'ordre establert en l'art. 14, podran seguir l'exercici de les accions plantejades, i si ho fan, s'esperarà el resultat de la sentència definitiva per mantenir o negar el dret a succeir al cònjuge supervivent, segons els preceptes d'aquest article.

Art. 26. La reconciliació o perdó del cònjuge premort restableix el dret de succeir a favor de l'altre cònjuge culpable de la separació judicial o de fet, encara que no hagin estat comunicats al Tribunal.

Art. 27. En els casos que la Generalitat sigui cridada a succeir, haurà de destinar els béns hereditats a establiments de beneficència, preferentment als de la darrera residència habitual del causant en territori català; en el seu defecte, als de la comarca, i a falta d'aquests, als de caràcter regional a càrrec de la Generalitat.

CAPÍTOL III

Successió intestada dels fills de fora de matrimoni

Art. 28. La successió intestada de l'herència causada pels fills nascuts fora de matrimoni es deferirà per l'ordre següent:

Primer. — Als descendents, per ordre de proximitat de grau.

Segon. — Als pare o mare declarats judicialment o que hagin reconegut el fill, i en defecte d'un i altre, als ascendents materns. En qualsevol d'aquests dos casos heredaran juntament amb els germans que ho siguin de pare i mare i fills d'aquests germans premorts. L'herència es dividirà sempre en tantes parts com siguin els pares o ascendents materns, germans vius i estirps de nebots.

Tercer. — Als germans unilaterals, consan-

guinis o uterins i nebots, fills de germà unilateral premort.

Quart. — Al cònjuge supervivent.

Cinquè. — Als collaterals materns fins al sisè grau.

Sisè. — A la Generalitat de Catalunya.

La regulació i distribució de l'herència es farà segons els articles corresponents al capítol anterior, en el que resultin aplicables.

CAPÍTOL IV

De la successió dels impúbbers

Art. 29. Per a la successió dels impúbbers, a manca de substitució pupilar, regeixen les regles següents:

Primera. — En els béns procedents de pare o mare o d'altres parents paterns o materns de l'impúber, fins al quart grau, són cridats respectivament a la successió, per l'ordre establert en els articles anteriors, els parents més pròxims de l'impúber, que ho siguin dins del quart grau, de la branca de la qual procedeixen els béns.

Segona. — Els ascendents conserven llur dret a la legítima sobre els béns de l'impúber, procedents de parents o de l'altra branca, fora que l'haguessin renunciat en capítols.

Tercera. — La successió dels altres béns de l'impúber es regeix per les disposicions dels articles anteriors, sense distinció de branques.

Quarta. — Els deutes dels causants dels béns troncalis adquirits per l'impúber i les càrregues que els afectin, es pagaran, quan s'escaigui, amb béns de l'impúber de la respectiva procedència, i solament a manca o per insuficiència d'aquests, amb béns no troncalis, i, en el seu defecte, amb els restants troncalis, a prorrata.

Cinquena. — Als efectes d'aquest article, són de procedència paterna el dot estimat i l'escreix; i de la materna, el dot inestimat i el preu de l'estimat. Els béns reservables són compresos entre els de la branca d'on provenen i no en la del cònjuge binub.

No tenen la consideració de troncalis els fruits dels béns troncalis ni el que s'hagués adquirit amb els esmentats fruits.

Art. 30. Respecte dels impúbbers que siguin fills de fora de matrimoni, la successió intestada especial tindrà lloc, segons les regles de l'article anterior, a favor dels parents més pròxims de l'impúber dins del quart grau, que estiguin compresos en els ordres fixats en l'art. 28.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Aquesta Llei regirà des del dia de la seva publicació al *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Palau del Parlament, 15 de maig del 1936. — El President, Josep Andreu i Abelló. — El Secretari, Carles Gerhard.»

(Resta damunt la taula.)

ORDRE DEL DIA

per a la sessió de dimarts

1. Precs i preguntes.
2. Continuació de la interpellació sobre els Decrets dels 2 i 14 de març del 1936, referents a Contractes de Conreu i desnonaments.
3. Continuació de la discussió del Dictamen de la Comissió referent al Projecte de Llei sobre il·legitimitat dels acords de les Autoritats i Organismes de nomenament governatiu que regiren la vida

municipal catalana durant el període comprès entre el 6 d'octubre del 1934 i el 19 de febrer darrer.

4. Discussió del Dictamen de la Comissió sobre el Projecte de Llei autoritzant el Govern de la Generalitat per a disposar una renovació extraordinària de Jutges i Procuradors municipals de Catalunya.

5. Discussió del Dictamen de la Comissió sobre el Projecte de Llei refrent a la Successió intestada.

(S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit i cinc minuts de la vetlla.)

PARLAMENT DE CATALUNYA

AL PARLAMENT

Els diputats que sotasignen tenen l'honor de proposar a la Cambra l'adopció de la següent:

PROPOSICIÓ DE LLEI

Títol I

Rescat o readquisició de béns comunals

Art. 1.º Són considerats béns comunals:

a) Les finques rústiques, i drets reals imposats sobre aquestes, que actualment posseeixin en propietat o aprofitament, els Municipis, comunitat de veïns, associacions o mancomunitats.

b) Les finques i drets susdits que hagin tingut les característiques esmentades, i siguin redimides, o readquirides, o adquirides de nou, per tal de retornar-les o posar-les al règim d'aprofitament en comú.

c) Les servituds de pas, pastures, llenyes o fruits que de temps vénen explotant-se pel Municipi, comú de veïns o altres entitats menors, esmentades en el primer apartat, o que ho foren en temps passats.

Art. 2.ª Les propietats rústiques gravades per alguna servitud comunal podran ésser convertides en patrimoni comunal, atenent-se a les normes que aquesta Llei determinarà.

Art. 3.ª Els béns i drets comunals són imprescriptibles i inalienables, i no podran ésser embargats ni gravats, salvant en allò que afecti servituds legals o forçoses.

En cas de necessitat pública o social, el Conseller d'Economia o l'organisme en què delegui podrà autoritzar la venda, cessió o usdefruit, servitud o càrrec sobre els béns objecte d'aquesta Llei, previ un referèndum en la localitat afectada.

Art. 4.ª La representació en judici, litigi, ordenació, reglamentació, etc., correspondrà sempre a l'Ajuntament, a les Juntes Administratives o Junta de veïns ex-propietaris o aprofitadors.

Títol II

Rescat, o readquisició, i normes a què ha d'ajustar-se

Art. 5.ª Les entitats, corporacions o comunitats de veïns a què fa referència l'art. 1.ª, podran rescatar o readquirir les finques rústiques, drets reals o servituds que haguessin posseït o aprofitat en tot temps.

S'exceptuen els censos o gravàmens reconeguts legalment abans del 14 d'abril del 1931.

Art. 6.ª Els Municipis, entitats o comunitats de veïns, procediran al rescat d'aquests béns o drets. El rescat serà gratuït per a les entitats rescantants, i sense cap mena d'indemnització, salvant els casos que aquesta Llei determina, als que indegudament se n'apoderaren, als seus hereus o aquells que avui en detentin la propietat amb finalitats lucratives.

S'entén que foren indegudament adquirits i afectes a rescat:

Primer. — Tots aquells béns o drets que per tradició o testimoni documental es provi que foren de propietat o aprofitament comunal, i dels quals els actuals propietaris no puguin demostrar la legal possessió amb títols que s'ajustin a les Lleis vigents en el temps de l'expoliació.

Segon. — Aquells béns o drets que tenen les característiques esmentades en el paràgraf anterior, però que es sospita o creu que hi hagué confabulació o frau per tal de burlar el compliment de les Lleis. Sols el Conseller d'Economia i Agricultura o el Tribunal de Cassació de Catalunya podran declarar aquest frau o confabulació.

En cap cas, l'expedient possessori ni cap títol de propietat seran vàlids per a acreditar la possessió legal d'aquests béns dubtosos, si no pot provar-se en quina forma passaren del posseïdor en comú al posseïdor privat.

Art. 7.ª Quan aquests béns estiguin en mans de tercera persona que demostri posseir-los a títol onerós i de bona fe, abans del 14 d'abril del 1931, podran rescatar-se abonant el just preu que fi-

carà la Junta Arbitral de la comarca, que entengui en els conflictes del camp, amb les normes que determini el Reglament d'aquesta Llei.

Sempre que les entitats rescantants continuessin gaudint de drets o servituds parcials, mentre hagi durat l'usurpació en les finques objecte del rescat, del valor total o preu, es deduirà el valor que aquests drets, servituds o aprofitaments representin.

En cap cas es rescantants podran perjudicar els drets reals o gravàmens inscrits en el Registre de la Propietat en data anterior al 14 d'abril del 1931.

Art. 8.ª Si els béns o drets objecte d'aquesta Llei haguessin estat adquirits legalment sense frau o confabulació, l'entitat rescantant o readquirent haurà de justificar que aquests béns li són precisos per a les necessitats dels veïns. El valor d'indemnització serà taxat pericialment i d'acord amb la Llei d'Expropiació.

Art. 9.ª Quan aquests béns o drets estiguin retinguts en virtut de préstecs o penyores, no hi haurà indemnització, però sí retorn de la mateixa quantitat prestada. Enterent-se que els productes de l'explotació portada a cap pel fiador equivalen als rèdits de les esmentades quantitats.

Les indemnitzacions i retorn de quantitats aniran a càrrec del Municipi o entitat que en virtut del rescat o readquisició guanyin la propietat dels béns o drets.

Art. 10. Per al rescat dels béns o drets, que en l'art. 1.ª es detallen, podran instar al Conseller d'Economia i Agricultura durant el termini de deu anys, a comptar des de la data de la publicació de la present Llei, per dades certes o testimoni de la seva antiga existència.

Per a la readquisició no es fixa termini.

Art. 11. Per tal d'instar el rescat o readquisició, les entitats interessades o un grup de veïns de la localitat afectada presentaran una sol·licitud dirigida al Conseller d'Economia i Agricultura, per conducte de la Comissió Arbitral de

conflictes del camp de la comarca, davant de la qual es farà constar:

Primer. — Descripció de les circumstàncies dels béns o drets que desitgen rescatar o readquirir, fent constar el plaçament, extensió, límits i característiques.

Segon. — Causes en què fonamenten la petició, acompanyant documents justificatius. Cas de no ésser possible acompanyar-los, s'indicarà l'arxiu o lloc on obren.

Tercer. — Noms, cognoms i domicili dels actuals posseïdors.

Quart. — Estat actual de la finca i règim d'aprofitament a què està subjecte.

Cinquè. — Designar la persona a qui cal fer les notificacions.

Sisè. — Compromís formal de sotmetre aquests béns o drets al règim que el títol d'aquesta Llei determina.

La sollicitud s'estendrà amb els requisits que marca la Llei i l'expedient es tramitarà en paper ordinari.

Art. 12. Les Junes Arbitrals, dins els deu dies de presentació de la sollicitud de rescate o readquisició, enviaran nota detallada al Conseller d'Economia i Agricultura o a l'organisme que ell designi, amb còpia de tota la documentació acompanyatòria. Dintre el mateix termini ho notificarà als posseïdors dels béns reclamats.

En el termini de trenta dies, els posseïdors aportaran les proves en defensa llur i dels drets que creuen tenir. Així mateix assenyalaran la persona a qui la Junta Arbitral practicarà les notificacions. La Conselleria d'Economia i Agricultura portarà un Registre de reclamacions de rescate i de readquisició.

Durant la tramitació de l'expedient, les Junes Arbitrals el tindran de manifest en llur Secretaria per quants siguin part en el mateix expedient.

Art. 13. Transcorreguts els trenta dies fixats en l'article anterior, s'hagi o no formulat oposició a la reclamació, prèvia citació de quants hagin comparegut, les Junes Arbitrals procediran a practicar les diligències de prova proposades i aquelles que estimin oportunes per a major illustració. Si la Junta Arbitral estima pertinent la prova testifical, aquesta no podrà excedir de sis per cada una de les parts que intervinguin en l'expedient.

Art. 14. Les Junes Arbitrals podran dirigir-se a tots els organismes, autoritats, funcionaris públics, arxius, als quals hauran de trametre tota mena de còpies, antecedents, certificacions, que els interessats no hagin pogut obtenir en el termini més breu possible i dintre del període assenyalat per les proves.

Les despeses que esdevinguin d'aquestes diligències aniran a càrrec de la part reclamant; si aquesta reclamés d'ofici es repartiran entre les parts interessades en l'expedient.

Art. 15. Practicada la prova i unit a aquesta el dictamen dels assessors, es notificarà a les parts, fent-los saber que duran quinze dies, i en vista de l'expedient, poden reclamar per escrit, allegar davant la Junta Arbitral, tot quant en defensa del seu dret estimin convenient.

Tot l'expedient, acompanyat dels vots particulars, si n'hi hagués, serà tramès al Conseller d'Economia i Agricultura dintre els tres dies d'haver-se signat.

Art. 16. La Conselleria d'Economia i Agricultura resoldrà dictant la resolució definitiva. Aquesta podrà ampliar o ordenar la pràctica de les diligències que estimi pertinents per a major coneixement.

Contra la resolució dictada no hi haurà més recurs que el Tribunal de Cassació de Catalunya.

Títol III

Declaració de rescate i els seus efectes

Art. 17. La Conselleria d'Economia i Agricultura, en la resolució definitiva, farà una de les següents declaracions:

a) Que hi ha lloc a rescate sense indemnització per haver-se provat l'expropiació i no haver-hi tercera persona de les protegides en l'art. 7.ª d'aquesta Llei.

b) Que hi ha lloc a rescate mitjançant indemnització a les persones perjudicades.

c) Que hi ha lloc a rescate mitjançant el retorn de la quantitat prestada.

d) Que hi ha lloc a readquisició previ el pagament del valor estipulat en la taxació pericial a què fa referència l'article 8.ª d'aquesta Llei.

e) Que hi ha lloc a la deducció del valor dels drets o servituds de què continuen gaudint els reclamants.

La resolució del Conseller d'Economia i Agricultura es publicarà al *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Art. 18. Si en el termini de tres mesos de la publicació de la resolució reivindicatòria a què fa referència l'article 15 d'aquesta Llei, no s'ha presentat la reclamació per part dels interessats, la Conselleria lliurarà els béns o drets rescatats a les entitats rescatants.

Si en l'esmentat termini de tres mesos els desposseïts entaulessin recurs, es farà dipositar l'entitat rescatant, mitjançant la fiança que la Conselleria fixarà.

Desestimada la petició, es retornarà la fiança i es donarà per definitiva la pos-

sessió provisional. Si s'estima el recurs, les entitats rescatants podran procedir a l'expropiació.

Art. 19. Si la resolució del Conseller d'Economia i Agricultura s'escaigués d'acord amb l'apartat b de l'art. 16, es farà la indemnització d'acord amb les normes establertes en la Llei de Contractes de Conreus o per la lliure valorització, portada a cap per la Junta Arbitral de la comarca i un perit per part.

El pagament es farà efectiu part en numerari i part en títols del Deute de la Generalitat, de conformitat amb una escala que establirà el Reglament d'aquesta Llei.

Art. 20. Si la resolució s'escaigués d'acord amb l'apartat c de l'art. 16, el pagament es farà en la forma que vulgui l'entitat rescatant, en un termini no major al temps a què ha estat retinguda la propietat.

Art. 21. Si la resolució s'escau d'acord amb l'apartat d, la indemnització es farà segons determina l'art. 6.ª d'aquesta Llei.

Art. 22. La Caixa de Crèdit Agrícola i Cooperatiu podrà concedir a les entitats o col·lectivitats rescatants els crèdits o anticipacions necessaris.

La resolució del Conseller d'Economia i Agricultura, acompanyada de la carta de pagament del primer termini o del total, tant si es tracta de rescate com de readquisició, seran títols suficients per a la inscripció dels béns o drets a favor de les entitats rescatants o readquirents.

Art. 23. La Conselleria d'Economia i Agricultura ordenarà el lliurament en el moment que ho cregui oportú, tenint en compte l'any agrícola, pecuari o forestal, o per a la conveniència de no interrompre els treballs d'explotació de la finca.

Art. 24. La Comunitat de pastures o aprofitaments de llenyes o fruits existents a favor d'una col·lectivitat veïnal, amb anterioritat a aquesta Llei, malgrat que aquests no siguin rescatats o readquirits, subsistiran íntegrament, sense que per cap motiu els actuals posseïdors puguin privar-ne el gaudi per tantament.

Títol IV

Inventari i assenyalament dels béns o drets municipals

Art. 25. A partir de la publicació de la present Llei, les entitats i col·lectivitats titulars del patrimoni rústic comunal vénen obligades a inventariar-lo en un termini màxim d'un any. Si així no ho fessin, l'inventari es portarà a cap per funcionaris designats per la Conselleria d'Economia i Agricultura, i

les despeses aniran a càrrec de l'entitat o collectivitat negligent.

Aquests inventaris, fets segons model que prèviament es publicarà, seran enviats per duplicat a les Junes Arbitrals respectives per a la seva aprovació; després d'aprovades, una passarà a l'AJuntament, i l'altra, a la Conselleria d'Economia i Agricultura, per a l'inventari general. Cas d'ésser aprovades, les entitats posseïdores podran recórrer al Conseller d'Economia i Agricultura, el qual resoldrà en últim terme.

Art. 26. Sempre que es rescati, readquireixi o adquireixi de nou una finca, l'entitat o collectivitat vindrà obligada a enviar l'inventari en la forma que estableix l'article anterior. En aquest cas, l'any es comptarà a partir de la data de lliurament de la finca.

Art. 27. Tots els béns del patrimoni rústec municipal seran inscrits en el Registre de la Propietat corresponent.

Si en fer l'inventari ja ho fossin, es farà constar així en l'inventari, detallant la inscripció.

Si no ho fossin i les entitats rescataents no tinguessin títol inscrivible, un exemplar aprovat de l'inventari serà suficient per a la inscripció.

Art. 28. Els Municipis i altres entitats posseïdores de patrimoni rústec municipal queden facultades per instar del Conseller d'Economia i Agricultura l'afitament de llurs finques, que es portarà a cap per personal tècnic i amb citació dels propietaris colimitants.

Si no hi hagués cap protesta en l'afitament, restarà vàlid per a l'aprovació de la Junta Arbitral de la comarca.

Si no hi hagués acord, la Junta Arbitral decidirà, degudament informada, i, en últim terme, serà definitiva la resolució del Conseller d'Economia i Agricultura.

Contra les resolucions del Conseller no hi haurà altre recurs que el del Tribunal de Cassació de Catalunya.

Títol V

De l'aprofitament del patrimoni rústec municipal

Art. 29. Per l'aprofitament dels béns comunals podran adoptar-se les següents modalitats:

- a) Veïnal gratuït.
- b) Veïnal arbitrari.
- c) Individual gratuït.
- d) Individual arbitrari.

Tant en l'aprofitament veïnal com en l'individual, podrà estendre's a tots els veïns del Municipi, entitat o collectivitat respectiva.

Als efectes d'aprofitament, s'entendrà per veï tota persona, home o dona, que tingui casa oberta en la jurisdicció del Municipi, entitat o collectivitat, sigui quin sigui el seu estat o edat.

Art. 30. En el règim d'aprofitament veïnal gratuït, tots els veïns gaudiran indistintament dels fruits dels béns comunals, sense estar subjectes a cànon, arbitri, ni contribució de cap mena.

Si fos arbitrari, els veïns vindran obligats a satisfer la quantitat que la collectivitat determini en concepte de cànon, arbitri o contribució, com també les despeses de conservació de la finca.

Art. 31. En règim d'aprofitament individual gratuït, s'assenyalaran les parts corresponents a cada veï i se'ls cedirà per temps limitat amb l'obligació de conrear-lo personalment o mitjançant la família.

Art. 32. Amb tot, les comunitats hauran de redactar un reglament d'aprofitament dels béns comunals que seran aprovats pel Conseller d'Economia i Agricultura, previ informe de la Junta Arbitral corresponent.

Art. 33. En cas de tractar-se d'explotacions a gran escala, podran les entitats contractar l'explotació o aprofitament a Sindicats o Cooperatives populars d'explotació, respectant els benefi-

cis entre els veïns segons es determinarà en el contracte que s'estableixi, que haurà d'ésser aprovat pel Conseller d'Economia i Agricultura, previ informe de la Junta Arbitral de la comarca. -

Art. 34. Per tal d'harmonitzar les conveniències agrícoles, ramaderes o forestals i fer més productius i més valuosos els aprofitaments, podran mancomunar-se, previ informe i aprovació de les Junes Arbitrals i del Conseller d'Economia i Agricultura, les municipalitats, collectivitats o entitats posseïdores de béns comunals.

Art. 35. En cap cas podran les entitats posseïdores d'aquests béns fer contractes de més de sis anys de durada, i, en cas de mancomunar-se, fer cessió de cap dret de propietat a favor de la mancomunitat.

Títol VI

Càstigs

Art. 36. Els que amaguin, essent-ne coneixedors, o procurin falsejar per mitjà de documents l'existència del dret comunal d'alguna finca, seran obligats a pagar una quantitat igual al 5 per 100 del valor total de la finca. La dita quantitat serà cobrada per l'entitat rescatant i destinada a pagar les despeses que el rescat ocasioni.

Art. 37. L'administració i ordenació dels béns comunals serà sempre portada pels beneficiaris. El frau serà durament castigat.

Art. 38. El que de qualsevol forma procurés penyorar o vendre o apoderar-se dels béns del comú, serà castigat amb multes de 1,000 a 5,000 ptes.

Queda exceptuat el cas que determina l'article 3.º de la present Llei.

Palau del Parlament, 14 de maig del 1936.

